

XXV, 67

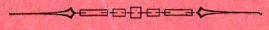
POVEȘTI ARDELENESCI

CULESE DIN GURA POPORULUI

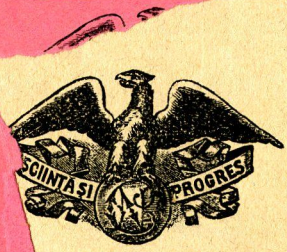
DE

IOAN POPŪ-RETEGANUL.

BCU Cluj / Central University Library Cluj


~~~~~  
Partea II.  
~~~~~


LIBRĂRII

EDITURA
LAE I. CIURCU, Brașov.
1888.

POVEȘTI ARDELENESCÎ

culese din gura poporului

de

IOAN POPÛ-RETEGANUL.

BCU Cluj / Central University Library Cluj


~~~~~  
Partea II.  
~~~~~


EDITURA

Librăriei NICOLAE I. CIURCU, Brașov.

1888.

Tipariul tipografiei A. Muresianu in Brasov.

Crăiasa Zinelor.

Bag sémă lumea asta n'a fost nicī odată fără împěrați; așa a rënduit D-deū ca uniī ómeni să fie mai mari, alții mai mici, iar cei mai mici să se supună și să asculte de cei mai mari. Apoi, precum bine sciți D-vóstră: câte țeri, atâția împěrați, așa era din bėtrâni, tótă țera își avea împěratul și tot satul popa și mergeau lucrurile strună de óble; astăđi, firesce, nu mai póte fi așa, că lumea ș'a viclenit și ómenii au sěrăcit; la un împěrat îi trebuesc mai multe țeri și la un popă mai multe sate, și tot nu-ī mai vede omul sátuī.

Dar, dice că era într'o țeră departe, departe și e demult de-atunci, era un împěrat, Împěratul-Roșu. Și el, ca toți împěrații, avea bunurile și bunătățile sale, dar bine dice đicala:

Unde-s turme mari de oi,
Sunt și turme de nevoi;
Unde-s turme de miei blândi,
Sunt și miī de lupi flămēđi.

Adecă Împěratul-Roșu avea mulți dușmani, și nicī se putea altfeliū, că dóră

Numai omul seriman
Nu are nicī un dușman.

Apoi el numai sěrăc nu era. Și cu dușmanii trebuia să țină luptă pe mórte pe viėtă, că dóră împěrații nu se luptă éc'asa ca ciobanii, se-și dea o trântă, douē ș'apoi ér să se ogóia; nu, ei se bat ca țapii, tot în capete, până unul mai nu se mai póte mișca, adecă oștile lor, că împěrații stau și

să uită, chipzuesc, atunci apoi să împacă și să fac prietini buni. Și când a plecat Împăratul-Roșu la bătaie în potriva dușmanilor, și-a luat rămas bun dela înălțata împărătesă, și dela cei trei feciori ce îi dăduse D-đeu, apoi îi sărută și dă să iasă pe pörtă afară. Atunci îi plesnesce ceva prin minte, își opresce calul — că mergea călare, vedeți D-vóstră ca gazdele — chiamă feciorii la sine și dându-le o legătură de chei, le dize: „Vedeți dragii tati, cheile acestea sunt dela palatele nóstre, care sunt atât de multe, câte dila-s într'un an, și încă mai mult cu trei; étă vă dau voué cheile, nu cumva să le perd în cea cale lungă, ér voi fiți cu minte, grijiți de mama vóstră și de casă, și în tóte puteți intra, numai în chiliuța de cătră méďă-đi, unde slujesce cheia asta ruginită, să nu intrați, că de veți intra — bine nu va fi.“

Apoi să duce împăratul. Iar copiii rămân cu legătura de chei în mână sfātuindu-să că ce-o fi având tată-sěu în chilia de cătră méďă-đi? Deocamdată prind ei a căuta prin alte chilii; într'una aflară arme fel de fel, rămase dela moși strămoși; în altă află bani din tóte țerile și de peste tóte mările: bani de aur și de argint, cum numai la împerați să pomenesc; în altă chilie află haine împărătesci noué și vechi, rămase din moși strămoși, tóte numai posomanturi și petre scumpe; în altă chilie află scumpeturi și bogății, la sóre par' că te pute-ai uita o lécă, dar la ele ba. Și caută feciorii împăratului tóte și să miră, dar nu prea, că erau obicinuți a vedea asemenea scumpeturi. În urma urmelor ajung la chilia de cătră méďă-đi. Aci staū locului și să întreabă: Să între? Să nu între? Ar intra, să tem că cine scie ce-o fi acolo? nu cumva să dea de ceva primejdie, și nici n'ar fi voit să calce voia tătâne-sěu, n'ar intra? dar nu-și pot stăpâni dorul de a sci, că óre ce e acolo? de ce să nu între? În urmă să hotărăsc să între, ce-a da D-đeu, aceea va fi! Și virără

cheia cea ruginită în zar (brâscă) și suciră odată, de două ori, de trei ori, și de abia putură deschide ușa aceea. Iar după ce intrară 'năuntru, ce vedură? Chilia era gólă-goluță, nimic, dar chiar nimic nu vedură. Era cât p'aci să iasă afară, când feciorul cel mai mic zăresce aninat de părete ceva: o icónă cu fața cătră părete. Haid, să vedem ce-o fiaceea? dóră nu e chiar fermecată! Și luară icóna jos și se uitară în ea, dar..... oh Dómne! rămân înmărmuriți lângă ea. Pe icónă era pingălit (zugrăvit) un chip de muiere atât de frumósă, cum nu mai vedură nicî când; amuțiră când o vedură și nu-și mai putură ridica ochii de pe ea. Veni vremea prânđului, dar unde să se pótă deslipi ei delângă icónă? uitară tot, și mâncare și bătură, și numai la icónă priveau.

Împărătésa s'ar fi pus la masă dar nu-î era îndemână singură; deci începu a striga după feciori — nimeni nu-î răspunde, apoi începu a-î căuta pe tot locul, când într'un târđiú îi află cu icóna 'n mână. Să uită și ea la icónă, se miră de frumșetia femeii aceia, și par' că ar fi voit să fie și ea așa. Într'un târđiú apoi merseră la mâncare. Dar voia cea bună era dusă din curtea Împératului-Roșu; feciorii numai aveau voie la nimica, nicî la mâncare nicî la bătură, că de lucru nicî până atunci nu aveau; d'abia așteptau să vină tatăl lor să le spună, cine e fata orî muierea aceea? Tótă diulița steteau feciorii cu icóna în mână, ba și nóptea până cădeau obosiți de atâta uitat, ca și când ar fi cosit orî îmblătit cine scie cât.

O jumătate de an se munciră cu lucrul acesta, și de ce se uitau mai mult la icónă, de aceea ar fi voit să o védă mai mult, și tot din ce în ce li se măria mai tare pofta să scie cine e? și. . . . D-deú mai scie câte gânduri mai umblau tinerilor prin minte! Ar dice cineva, că ce-e o jumătate de an

de-a sta cineva ațintit la un lucru, pe care nu-l cunósce și pe care ar dori să-l aibă. Dar nu-ı așa; ođi încă e mult ba și o minută e mult să se munciască cineva cu gânduri de-ale dragosteı, când nicı nu cunósce pe ființa, care i-a căđut atât de dragă. Dar peste o jumătate de an se gătă bătaia și împăratul veni acasă. Cât îi fu demare mirarea, când își află copiii slabi, îmbetrâniți și schimonosiți, iar la plecarea lui îi lăsase pe toți frumoși ca trei rujı.

„Ați intrat la iconă!“ ȃise împăratul. — „Am intrat tată“, răspund toți trei feciorii cu un glas.

— „Sciut'am că nu vi-ți putea răbda; așa vă trebuie, de ce nu m'ați ascultat! De altmintrelea și eü sunt de vină; de nu vă opream, póte că voi nicı nu vă gândeati a umbla acolo.“

„Tată, ȃic feciorii, fiı bun și ne spune, cine e muerea aceia zugrăvită în iconă? fată e, orı nevastă? să cercăm, dór de ți-o vom putea face noră!“

— „Dragii tatiı, nu e nevastă, e fată, e zina zinelor, e crăiasa lor, dar e de când lumea de betrână și tot nu îmbetrânesce, și de nu se va mărita nu îmbetrânesce în veci, că numai măritându-se își perde puterea de zină și începe a îmbetrâni. Șede departe de aci în împărăția zinelor, unde nu móre nimeni, nicı nu se nasce nimeni; ómeni pămęntenı însă, cari merg nu se mai întorc, toți se prefac în dobitoce orı în stâni de pétră, îi prefac zinele. Mulți voinici aü cercat să pețiască pe crăiasa zinelor, dar bine n'aü umblat, căci zinele i-aü fermecat, de órece de s'ar mărita cumva crăiasa lor, atunci împărăția lor trebuie să se stingă, căci e ursită de D-ȃeu atâta să trăiască, până vor fi tóte fete fecioare, și călcând numai una cuvęntul ursitórei, împărăția să se přepădescă, ele se péră de odată, iar cea măritată să se facă om pămęntean, supusă necazurilor acestei vieți. Drept aceea puneți-vę pofta în cuiü de a mai și gândi la ea.“

Împăratul credea că cu vorbele acestea a băgat minte în capul feciorilor lui, și nu-și aducea aminte că prin ele mai tare le-a ațîțat dorul de a o vedea și a o lua de muere. A pus paie și oleu în foc, apoi pofta că focul să se stingă!

Așa e în lumea asta, iar D-vóastră de nu vă place, nu ascultați, pe mine lăsați-mă să o mințesc mai departe.

După câteva zile, vine feciorul cel mai mare înaintea împăratului, și dice: „Tată, lasă-mă să-mi cerc norocul, să mă duc să ved pe crăiasa zinelor.“

— „Eū te las dragul tatii, ci sciū bine că numai în zădar te-ī osteni; mai bine rămāi tu aici și nici nu mai gândi la ea; mergem și pețim fata Împăratului-Verde, care vine bucurósă în casa nóstră, și bine 'ți va fi.“ — „Ba, lasă-mă tată, dă-mi bani de cheltuială și haine de primenélă, un cal bun de călărie, să mergus'o aducni soție“.

— „Bine, du-te numai să nu te căesci.“

Și s'a dus feciorul cel mai mare al împăratului în grajdii și ș'a ales calul cel mai frumos și a intrat în chilia cu armele și ș'a ales armele cele mai noue și mai scumpe, și ș'a umplut două pērechī de desagī cu bani, apoi a încălecat și haī la drum.

Când ese de pe pōrtă îi stă în cale o babă bētrână și urită și-ī cere ceva de pomană, dar el se face a n'o vedea și merge mai departe. Baba însă dise: „Du-te, du-te, că acuși vii tu iar îndărăpt!“ Și se duse feciorul cale de un cias până iese din oraș și dă să trecă un pod dintre hotarē, dar calul nu vru să mērgă. Dă în cal, dă tare cu salcia, dar calul sta neclintit, că de sub pod se audiaū răcnete ca de urs. Și unde nu ese de sub pod o mamiță hīdă și grozavă de-ī se ridica pērul măciucă în vīrful capului și haī băete îndărăpt! de gāndeai că nici pe acolo n'a mai fost. Ajungēnd acasă, spune

tătâne-sëu cele întâmplate. — „Nu ți-am spus, dice bêtânul. că așa te vei reîntôrce, cum ai plecat? Mulțam Domnului, că n'ai umblat mai rău, dóră ți-a veni mintea 'n belge (cap)!“

Preste câteva zile vine la împêratul feciorul cel mijlociũ și iar se rógă să-l lase, dóră el va fi mai norocos decât cel mare. Ce să vă mai însir vorbă? Acesta încă umblă chiar ca cel mai mare. Acum staũ ca opăriți amêndoĩ, când se ivesce cel mai mic, un drăgut de fecior, cât tótă lumea se mira de obrăjorii lui cei frumoși, nici semn de barbă orĩ de mustăți, vine acela la împêratul: „Tată, cercat'aũ frațiĩ mei, dar în zădar, ar fi rușine pe noi, că nici unul să nu isbutim, nici barem a vedea pe crăiasa zinelor, necum a o avea de soție! Fiĩ bun, lasă-më să-mĩ cerc și eũ norocul.“ Împêratul începe a rĩde cu hohot, apoi dice: „Dacă frațiĩ teĩ cei mai mari nu puturã eși nici din hotar afarã, atuncĩ tu o să intri în țera zinelor? Una ca asta mi-ar plăcea să o vëd, dar nu cred. Gatã-te cum ți place, că pe sërã sciũ eũ că cinãm la olaltã!“

Copilul cel mai mic voios cã-l lasã tatã-sëu să-și cerce norocul, porni cãtrã stavã să-și caute un cal potrivit pentru o cale atãt de lungã. Nu eși bine din curte și se întêlnesce cu o babã hĩdã și gãrbovitã de greutãțile acestei lumĩ: „Fã-ți milã și po-manã, domnișorule, întinde babeĩ ceva, cu ce te-a miluit D-đeũ sfântul. Și fiul de împêrat bãgã mâna în buzunar și dete babeĩ un pumn de banĩ.“ — „D-đeũ să-ți fie de ajutor și să-ți facã ție dupã pofta inimei;“ ñise baba depãrtãndu-së. Nu merse feciorul mult și se întãlni cu o altã babã, par'cã mai slabã și mai neputinciosã decât cea dintãĩ. Dãdu și aceleia un pumn de banĩ și aceea încã îi mulțami, cum sciũ mai frumos. Când era să se apropie de stavã, cum mergea cu cãpêstrul în mână, numai vede cã-ĩ ese ca din pãmênt altã babã cerșitoare în cale și se

rógă să o miluiască și pe ea. Și feciorul milui și pe baba asta cu un pumn de bani. Atunci baba începu a plânge de bucuriă și a dice:

— „Dragul mamei, (că mumă-sa era, împărătesa, care în chip de cerșitoare eșise din palat ca să cerce firea copiilor; mare fermecătoare și strigoe mai spun că era, îngheța apa în blid în postul St.-Petruului, așa ne spun bătrânii, de aceea și eșise ea la fiecare fecior de aci în cale să le cerce mintea și curagiul) dragul mamei, tu ved că o să ajungi la crăiasa zinelor, dar de nu mi-î asculta, tot nu vei umbla bine. Din stavă alege calul cel mai rău, du o trocuță cu ovės și una cu jar din vétra focului, tu să nu lăcomesci nici la un cal, care va trage la ovės, dar de calul care va trage la jar să nu te depărtezi. Arme nu lua de cele sclipiciose, ci și cătră tată-tău să-ți dea paloșul din holteie. Acela tot este ruginit, dar nu-ți pese, acela să-l iați. Bani nu lua cu tine, nici merinde, lasă că în locul acelora o să-ți daueu ceva, numai vino la mine în palat.“

Când găta împărătesa vorbele astea de ȕis, se făcu nevedută, și feciorul tresări ca și când s'artrezi dintr'un somn greu. Apoi merse îndărăpt acasă, luă o trocuță cu ovės și una cu jar și plecă cătră stavă. La tróca cu ovėsul ar fi tras stava întregă, ér la cea cu jar veni fórte încet o mârțóga, de gândia că o să cadă de slabă. Se uită lung fiul de împérat cum mârțóga îmbuca de cu lăcomie din jar, dar nu ȕise nimic, gândia însă în mintea sa; decă m'oi duce cu schilóda asta, nustaū bun că o să ajung departe; numai împrejurarea că mânca foc îl făcu să nu créđă că mumă-sa l'ar fi păcălit. Calul însă și ridică capul și ȕise: „Drag domnul meu, sciū ce gândesci, dar nu te teme, bun e D-ȕeu și bună minte ȕ'a dat de m'ai căutat, gată-te de cale, dar până atuncea mai dă-mi un bun vrav de jar să mă satur, apoi imi poruncesce cum să merg: ca vântul ori ca gândul.“

Și merse fiul împăratului cu mârțoga acasă: frații cei mai mari nu-și putură stăpâni râsul, când îl vădură cu ce cal voiesce a pleca, ba cel mai mare chiar dîse în batjocură: „Pare-mi-să că de ceialaltî te temi.“ Tată-său însă nu se învoia odată cu capul a-l lăsa să plece cu acel cal, dar după multă rugare în urmă dîse: „Acum fă ce scii, eū nu mă mai amestec.“ Și dete feciorul un vrav mare de jar calului și mânca calul la jar mai pogan decum ar mânca altîi ovēs, și dacă găta tot jarul de mâncat, sforăi odată de tot schînteii îi eșiră pe nări, apoi se scutură de-î cădu tot pērul de pe el și remase numai un pēr luciū galben ca aurul și era acum calul mai frumos decăt toți cătîi îi avea împăratul. Atuncî dîse împăratul: „Cu calul acesta am umblat și eū a peți.“

După aceea întră feciorul în chilia împărătesei să-și ia rēmas bun, iar ea îl sărută și-î dete trei lucruri: un inel, un cias, și o lădiță de aur. Aceste trei daruri aveaū un preț fōrte mare, deōrece inelul rēspāndea lumină ca sōrele, ciasul strălucia ca sōrele și decăt îl puneai pe masă deschis, cānta mai frumos decăt tōte muzicile din lume, iar lădița asemenea era strălucitoare ca un sōre și cānd o puneai pe masă și o deschideaī eșiaū din ea cele mai bune mīncări și bēturî, ce sunt pe astă lume. După aceea își încinse paloșul cel ruginit, își luă sănătate bună dela tată-său și dela frați și haī la drum. Apoi îl întrébă calul: „Domn, domnuțul meu, dar cum să te duc: „ca vēntul, orî ca gāndul?“

— „Să mă ducī ca gāndul“, rēspunse feciorul și începură a merge mai întāi mai lin, apoi tot mai tare pānă nu se mai vedeau.

La podul dintre hotarē se auđi un glas răgușit și înspăimāntător, dar calul nu se înfricā, ci sbură peste pod cum sbōră o rēndunea preste firul dela telegraf. Și s'aū dus s'aū dus multă lume împărăție,

ca D-deu să ne ție, că cuvântul din poveste mai înainte este, mândră și frumoasă, s'ascultați și D-vastră: cine o va asculta, o va învăța, cine va dormi bine va odihni, s'aũ dus până aũ eșit din țera Împăratului-Roșu și aũ ajuns în țera Împăratului-Verde, unde sunt ómenii verđi, vitele verđi și tot e verde ce veđi.

Și aũ eșit și din țera Împăratului-Verde, care se mărginea cu împărăția zinelor; și între țera zinelor și țera Împăratului-Verde era o apă mare, ca Dunărea orı póte și mai mare.

Lângă apă era căsuța unui om care ținea crıșmă și era și pescariu. Acolo întră în casă: „Bună ziua, om de omenie.“ — „Bună să-ți fie inima voinice; dar de unde și până unde?“ — „Apoi, veđi, om de omenie, sunt drumar, am venit din țera Împăratului-Roșu și, de mi-ar ajuta D-deu, vréu să merg în țera zinelor.“

„Hm! sdravên fecior și frumos ca o dómnă, ar fi daună să mergi pe acolo, că — Dómnne, mulți voinici și-aũ pus capul, cari aũ cutezat a se apropia de cetățile lor. Eũ ași gândi să te lași de gândul cu care ai venit, mai bine șeđi și te odihnesce, apoi du-te în alte părți, unde te va îndrepta D-deu, dar acolo nu merge, că numai eũ sciũ până la o sută de voinici, cari aũ trecut pe aici și nu s'aũ mai reıntors.“ —

„Fiă ce va rëndui D-deu, dar eũ mi-am pus în gând, că orı aduc pe crăiasa zinelor, orı imi pun capul.“

Maı povestesc ei cât povestesc, apoi se îmbracă feciorul în haine fetesci de ai fi jurat că-i o zină, și ia inelul, ciasul și lădița într'o străistuța și dă să trecă granița peste apa cea mare. Până a nu pleca, însé dıce cătră gazda casei: „Bade, calul mi l'oi îndrepta iar la D-ta, să ai grije de el până mă reıntorc.“ Dar calul dıce: „Ba nu, eũ voi merge

tot cu tine.“ Și s'aũ dus. După ce-aũ ajuns în țera zinelor, a ȓis calul cãtrã fecior :

„Drag, domnuțul meu, ia-mĩ frêul din cap și-l pune bine, și când veĩ avea lipsã de mine, numai scuturã frêul, cã eu voiũ fi la tine.“ Așa-aũ fãcut. Și s'a luat feciorul pe jos, du-te, du-te prin cãldurã de gãndeã cã se topește. Și a mers multã vreme; unde-l lovea fόμεa puneã lãdița jos, o deschidea și din ea eșiau tot felul de mãncãri și bẽturi.

Dupã cale de mai multe ȓile a ajuns la curțile zinelor. Zinele sã jucaũ printr'o grãdinã frumósã de nici raiul dórã nu póte fi mai frumos, decãt grãdina aceea. Lãngã pórtã, carea era închisã, începe feciorul a plãnge și a sã ruga sã-l lase înlãuntru. Îndatã vin vre-o douẽ-ȓeci de zine, una mai frumósã decãt alta, și încep a-l întreba: „Cum ai cutezat tu fațã pãmãntãnã sã intri 'n țera nóstrã? Nu scii cã om pãmãntãn nu e ertat sã între aici? acum veĩ muri, sërmanã, vai de capul tẽu!“ Ele credeaũ cã e fatã, cã par' cã vẽ spusei cã sã îmbrãcase fetesce. — „Fie-vẽ milã, ȓice el, vedeți cã sunt o fatã neputinciósã, lãsați-mẽ la voi, cã am fugit în lume de frica pãrinților, cari vrẽu sã mẽ mãrite, iar eu mai bine am fugit în lume decãt sã-mĩ trebuiascã bãrbat.“ Zinelor le fumilã debiéta fatã, o lãsarã înlãuntru și o duserã înaintea crãieseĩ, cãreia încã-ĩ spuse cã e fatã din lume, fugitã dela pãrinți de frica mãritatului. Și crãiasa o primi servitóre fãgãduindu-ĩ cã-ĩ va plãti simbria pe an; atunci era anul de trei ȓile 'n țera zinelor. Și sluji fata nóstrã vre-o trei ani dupã olaltã, și invẽțã tóte obiceiurile zinelor și sã fãcu prietinã cu tóte zinele, încãt ele o prețuiaũ ca pe-o sorã a lor. De multe orĩ sã chiar juca cu ele.

Într'o nópte târȓiũ scóse inelul din trãistuțã și-l pune pe masã în cãsuța ei, cã ea avea o cãsuțã chiar lãngã patul crãieseĩ, vedeți d-vóstrã, [sã fie de-a

îndemână când va căpêta ceva poruncă. Și când puse inelul pe masă, sê stinse tôte lampele și lumina din palatele zinelor și sê vedea în ele numai dela inel, mai tare decât dela sóre. Sê spăimântară zinele, că ce lucru póte să fie, eșiră tôte din casă și începură a căuta unde și ce e? Adecă mirarea lor fu mare, când vëdură pe masa slujnicei inelul acela minunat. Și crăiasa chiămă pe slujnică la sine, să-î vadă inelul. Slujnica bună bucurósă merse și arêtă crăieseî inelul. Da unde nu pune crăiasa inelul pe deget, da atâta-î părea de bine și era de dece ori mai frumósă. „Copilă, dîse crăiasa, dă-mî mie inelul acesta, ce să-ți dau pe el?“ — „Bucurósă, ți-l dau, înălțată crăiasă, decă me-î lăsa să-ți sărut mâna.“ — Crăiasa sê 'nvoi. Ea sărută mâna crăieseî, și crăiasa rêmase cu inelul. Dar nusciũ cum sê simțiră amêndouë, par' că nu ca mai nainte. Zinele celelalte începură a-și bănuî ceva, dar iară sê 'mbărbătau: E fată ca și noi, a cîstit inelul crăieseî, căci o lăsă aci în țeră la noi și nu o alungă de unde a venit, de gróza mărîtișului.

Maî trecu multă vreme până odată, chiar pre când era o petrecere mare în curțile zinelor, slujnica scóte lădița din traistă și o pune pe masă. Cum o scóte, cum sê sting și lampele și luminele de prin feșnice, și dela lădită sê vedea mai bine, decât dela sóre când e cerul senin, iar mësuta slujnicei sê umplu de mîncări și bëturî mult mai bune și mai scumpe decât ale zinelor, ba și decât ale crăieseî. Minunea era mare. Îndată sar tôte de după masă și năvălesc în căsuța servitóreî; acolo mândreniî cum dóră numai în raiũ póte fi, tótă casa juca în aur, masa încarcată de mîncări și bëturî și de póme, care de care mai bune și mai scumpe. Veți gâci acum și D-vóstră, că crăiasa a poruncit să mERGă slujnica înlăuntru numai ea singură și cu lădița. Și s'a dus. —

„De unde ai tu lucrurile acestea scumpe“, dîse

crăiasa. — „Dela mama mea“, răspuse slujnica și nu mința, adevărat vorbia. — „Ce să-ți dau să-mi dai mie lădița?“ — „Oh, înălțată crăiasă, acésta e scumpă, că în orî ce lipsă, ea mă luminéază și mă nutresce și mă adapă, dară nădējduind că înălțimea ta nu mă vei alunga de aici, câtă vreme oî mai avea de trăit ȓile cu păcate, vėdēnd că aci am mănecare și bėutură, a măriei tale să fie dacă..... me-î lăsa să te sărut odată cu dulce.....“ Atunci îi rase o palmă, dar după aceea se căi și ȓise: „Bine așa să fiă, hai și mă sărută, iar tu să-mi dai lădița.“ Vė pute-ți închipui ce sărutare dulce a fost aceea!

Dar adevėrul vorbind, după sărutarea asta se simți crăiasa — nu sciū cum v'ăși spune, dar tótă roșie ca para focului, când simți buzele slujnicei lipindu-se de ale ei. Zinele ar fi jurat că ceva schimbare a trebuit să se întēple în natura crăieseii, dar tăcură, vedeți D-vóstră, cine să cuteze a ȓice cuvēnt nechipzuit despre crăiasa?

Și era fălósă crăiasa: inelul nu-l mai depărta din deget și mai în fiecare ȓi punea odată lădița pe masă să-și arete puterea; numai scia ce face de părere de bine. Odată-î plesni prin minte să facă un ospēț mare, mare, dela care să nu lipsescă nici o zină din lume, dar nici una, ca tot poporul de zine să se pótă mira de inelul și lădița ei, și mi-rându-se cu atăta să o cinstescă mai tare.

Și se adună poporul de zine din tóte părțile, veniră zine dela rėsărit și dela apus, dela mēdă-ȓi și dela mēdă-nópte, zine bune și zine rele, dar tóte frumóse, una mai frumósă ca alta, zine și pace! Și crăiasa nu le aștepta cu nimica mănecare, nici nu aprinse nimeni focul în bucătărie orî în cuptorul de copt, că de vară era vară, iar lădița făcea ce făcea și sătura pe toți cei din giur. Destul că se adunară zinele din tótă lumea într'un palat mare, și se puseră în jurul unei mese să ospēteze. Mesele însă

erau góle, goluțe, nici tãniere, nici furculițe, lingurĩ, ba nici fețe nu erau pe mese. De odatã intrã crãiasa în palat cu o lãdițã în mână, și îndatã tóte zinele puserã mânila ochi, neputându-se uita la ea ca la un sóre. Încetul cu încetul li s'aũ dedat ochii cu strãlucirea și începurã a-și lua una câte una mânila dela ochi. Minunea era mare. Darcând deschise crãiasa lãdițã, atunci minunea minunilor! Masa se încãrcã singurã de mãncãri și bẽturi, la tótã zina tot tãniere de aur, lingure și furcuțe de aur și cuțite de diamant, la fiecare zinã pãhar de aur și mari cupe de aur pline cu bẽturi scumpe. Acolo sã fi fost la ospet.

Destul cã se minunarã zinele, da, se minunarã și se ospetarã, mãncarã și bẽurã și apoi începurã a gusta strugurĩ și alte póme scumpe, carĩesiaũ ca din pãmẽnt, numai vedeau cã se pun pe masã, darde unde? și cum? nimeni nu înțelegea, afarã de crãiasa și de curtenele ei.

Și vẽdurã sóre rãsãrind și sóre sfințind, dar întunecẽndu-se, nu vẽdurã, cã lumina inelului ș'a lãdiței mai tare era, decãt a sórelui. Veselia era mare, cinstea crãieseĩ și mai mare! „În adevẽr, diceau zinele, noi nu ne putem mãsura nici în frumsețe, nici în minte, dar nici în putere cu zina nóstrã.“ Și crãiasa era fericitã. Și porunci zinelor sã cãnte tóte împreunã o cãntare de veselie. Iar zinele nu așteptarã sã le mai spunã odatã, ci începurã o cãntare, dar așa cãntarã, încãt ingeriĩ din raĩsã tacã înaintea lor. Dómne ce drãguțã de cãntare! Tótã ceta era beatã de bucurie și fericire, apoi ridicarã pãharele în cinstea crãieseĩ lor viteze și le golirã pãnã în fund, dupã aceea iar începurã o cãntare și iar o ciocnire de pãharẽ și tot așa pãnã colo cãtrã mieđul nopței. Atunci, tocmai cãnd zinele scoteau cãntarea cea mai frumósã din gurișorele lor, servitorea scóte orologiul și-l pune pẽ masã în cãsuța ei. Sã fi

văduț mândrețe! Sorele să se ascundă, că e numai ca o umbră pe lângă acel cias strălucitor. Când îl puse pe masă gândia că toate curțile sunt ocolite cu sorii, așa lumină arunca. Apoi îl deschise și începu ciasul a cânta, dar așa cântare, încât zinele că erau zine, dar rămaseră ca mute, nici nu puteau asemăna glasurile lor cu cântarea ciasului, înmărmuriră odată, îngălbini fie-care, se uită una la alta spărioase ca o căprioară și numai târziu prinseră inimă, după ce le cheamă crăiasa cu ea, se vedă ce e? Și au mers toate împreună și-au văduț ciasul pe masă în căsuța slujnicei, și nu se puteau destulmira de frumusețea și de măestria lui. Crăiasa, se uită cât se uită, apoi făcu semn zinelor să între în palat că și ea vine îndată. Și intrară zinele în palat dîcîndu-și: „Crăiasa o să cumpere și muzicele dela servitoare.“ Era crăiasa, dacă rămase singură cu servitoarea, dîse:

— „Draga mea, de unde ai tu lucrul acela frumos?“ Iar servitoarea răspunse: „Dela mamamea le avui toate; două lucruri îți dădu-i măriei tale, și mie-mi mai rămase acesta.“ — „Ore să mi-l dai tu mie“, dîse crăiasa. — „Cam cu greu măria ta, că eu sum fată streină și sêracă, iar când mă ajunge jalea îl pun de-mi mai cântă să-mi mai stâmpêr sufletul; numai atâta mângăere mi-a mai rămas în lume.“ — „Ba, dîse crăiasa, tu rămâi pentru totdeauna aicea la noi, voi aduna zinele la o dî mare să te fermece și pe tine, să te facă zină, și nu vei mai sci în veci ce sunt supărările: dă-mi mie ciasul.“

— Atunci slujnica dîse: „Măria ta, înălțată crăiasă! Grație capului meu?“ — „Grație fata mea“ răspunse crăiasa. — „Ei bine măria ta, decă vreai ca și ciasul acesta cu muzică să fie al mariei tale, atunci vino și în noaptea acesta dormi cu mine în căsuța asta, în patul ăsta, ca să sci că am dormit și eu odată cu crăiasa zinelor.“

Atunci crăiasa..... pliose! cu o palmă peste capul slujnicei; acesta însă tăcu. După aceea să gânde crăiasa: „De ce să nu dorm cu ea într'un pat? E fată frumoasă, patul ei e ca și al meu; mâne poimâne o facem zină; mă supun, știu că nu mă fermecă ea; cum nu mi-a fost nimic când mi-a sărutat mâna și când m'a sărutat pe obraz, nici acum nu-mi va fi.“ Apoi dăce cătră servitore: „Audi fetică, dă-mi ciasul și după ce se culcă toate zinele, iată îți dau cuvântul meu de crăiasă, că vin și dormim împreună.“

Fatasă nvoi. Crăiasa merge fălósă cu ciasul și-l pune pe masă, iar ciasul începu a cânta până ce toate zinele adormiră cu capetele pe masă, cădură ca mórte de ospătate și de cântecul ce-l puternic al muziceii din cias. Crăiasa apoi merse încet, în vârful degetelor, până în căsuța slujnicei, care o desbracă și se culcară amândouă cuprinse una în brațele alteia.

A doua zi când era sórele la prând se deșteptă îmbrățișați..... bărbat și nevestă. Ea începe a plânge temându-se de furia zinelor, dar el o mângăie, apoi se îmbracă și ies amândoi afară. Nici urmă de palate nu mai era, nici umbră de zine nu se mai vedea. În minutul, când crăiasa a devenit nevestă, curțile zinelor se cufundaseră în pământ cu zine cu tot și rămase numai căsuța unde dormia crăiasa cu feciorul de împărat. Ciasul și lădița încă le înghițiră pământul. Numai inelul mai rămăsese în degetul crăiesei, care încă își perduse puterea de zină și rămase o femeie ca toate femeile, numai mai frumoasă decât toate. De atunci zine nu mai sunt pe pământ.

Acum dăce feciorul cătră ea: „Draga mea, așa a fost să se întempe, vécul zinelor a trecut, iar tu, a fost scris, să-mi fii soția mea, crăiasa mea.“ Femeia răspunse: „Véd că așa a fost să se întempe, drept aceea eú mă las condusă de tine, unde ne-a împinge sórtea, acolo merg cu tine.“

Și se luară la drum, și aũ mers multă lume, împărăție, ca D-deũ să ne ție, ca cuvântul din poveste mai nainte este, mândră și frumoasă, s'ascultați și D-vóstră, că cine o va asculta o va învăța, cine va dormi bine se va odihni; cui nu-ı place, nu asculte, pe mine mă lase să mințesc până în capet. Și s'aũ dus multă cale și lungă tot pe jos.

Odată îi plesnesce feciorului prin minte că el are și cal, căută frêul, îl scutură, și se ivesce calul lui dicând: „Ce poruncesci, drag domnuțul meu?” — „Să ne duci pe amêndoı dincolo de apă.” — „Ca gândul, ori ca vântul?” — „Ca gândul!”

Și se suiră amêndoı pe cal și sbură calul cu ei până la pescarul dincolo de apă. Și era obosit calul, că mă rog, sburase cu ei trei ani de ȃile, cale lungă nu glumă. Când fu la casa luntrașului, calul plesni de obosit. Eı stătură cât stătură, și dau să mERGă acum pe jos, prin țera Împăratului-Verde, cătră casă, în țera Împăratului-Roșu. Acum însă aveau un copilăș ca de doi ani. El luă copilul în brațe și merg amêndoı, cale de o jumătate de ȃi. Când fu pe la amia-ȃi nu mai puteau de cald. Ajungând la un riũ dau să se scalde. Lasă decı copilul pe țermure jucându-se cu inelul și ei se bagă în apă să se recóscă. Un trăsnit de corb n'are ce lucra, ci vine și fură inelul dela copil și luându-l în cioc sbórá cu el în sus. Copilul începe a țipa de părere de rău, tată-sêu ese repede să vedă ce e? Vede atunci corbul sburând cu inelul în gură. De loc ia paloșul și fuga, așa cum era, după corb, că mă rog nu era vreme de perdut cu îmbrăcatul. Și merge și merge, adecă fuge, corbul prin vEZduch iar el pre pãmênt până era chiar în dreptul corbului, atunci aruncă paloșul și nimeresce pe corb chiar în inimă de scăpă inelul din clonț (cioc). După ce află inelul se reıntóirse la soție și la copil, se îmbracă și haı la drum.

Multă vreme vor fi călătorit, cât? nu se scie, destul că hăinuțele li se stricară și călătoriau de ici până colo, câstigându-și merinde cu lucrul mânilor, ori cu cerșitul. Ajunseră ȃile grele. Odată, într'o ȃi cam pe la ojină, sosiră într'un oraș, chiar în orașul de unde era el, dar nu spune nevestei că dóră ei ar fi ajuns la locul cătră care călătoriau, ci întrară într'o crîsmă slăbuță, acolo ia el o chiliuță și să aședă dicînd: „În orașul acesta vom sta vre-o două, trei ȃile, vom lucra să ne însămăm banî de cale să ne ajungă până acasă. Dimineța se scólă el, merge în boltă și cumpără două periî și vacs și le dă nevestei dicînd: „Eû merg la lucru, unde voiû căpeta ceva, tu stai în piață lângă fântâna aceea, colo pe pétră, pe acolo vor trece domni, oficierî, generalî, vor ȃice să le ștergî păpucîi de praf și vei căpeta frumoși banî, iar eû merg, dór voi căpeta nisce lemne de tăiat ori alt ceva de lucru, numai să ne însămăm ceva banî de cale.“

O lăsă și se duse la curtea împăratului, unde, de bună sémă, sdrênțos cum era, nu-l cunosce nimenî. Întră la maică-sa, la împărătésa, care îl cunosce și poruncesce numai decăt să-l îmbrace în haine crăiescî, apoi povestesc el tóte din fir în pěr cum s'a întemplat și unde și cum și-a lăsat nevasta.“

După aceea se arată fraților și tătâne-sëu, care abia îl mai cunosceaû, cređend că de mult a murit prin cea lume mare. Tatăl sëu era slab și bêtrân, nicî nu mai putea umbla, frațiî lui purtaû treburile împărătiei. Bucuriă mare era și-l întreba care de care că cu nevastă vine? cu crăiasa zinelor ori cu alta? El rěspundea că pe poimâne va fi aci cu mare pompă: să se gate numai de nuntă. Apoi merse cu frațiî și cu domniî ceî mari la preumblare. Când aû ajuns la fântâna din mijlocul pieței, vėđură o femeie sdrênțosă stând pe pétră cu un copil lângă ea:

„Haide-ți, dice feciorul cel mai mic, să ne ștergă sêraca aceea păpucii de praf să capete și ea ceva!“ Și merse ră toți. Ea le sterse păpucii și fiecare îi dete câte un taler, doi. Dar ea nu-și cunoscă bărbatul, cum era acum îmbrăcat crăiesce. Și căpêta ea acum o mulțime de bani Deabia aștepta să vină sêra să spună bărbatu-sêu cât a căpêtat. Sêra, bărbatu-sêu desbrăcă hainele cele scumpe și îmbrăcă érá cele sdrênțose și merge la ea, ducênd și el doi talerî, ce dicea că i-a căpêtat și el în aceea ȓi. Bucuria fu mare. Ea-î spuse ce domni mari aũ venit la ea și câți bani a căpêtat. „De voi căpêta numai în douê trei ȓile câte atâta bani, dicea ea, o să ne facem gazde.“ Cinară și sê culcară.

A două ȓi diminêta îi cumpêră el un car de ôle, ȓicênd: „Aȓi e têrg mare aci, tu vei vinde ôle și eũ iar voi merge la lucru să mai capêț și eũ ceva.“ Apoi el merse la maică-sa, sê îmbrăcă crăiesce, și colo cătră amiadî ese la preumblare, cu un regiment de călărași, el chiar în fruntea regimentului și călărașii după el, spuindu-le că tot după el să mérgă, orî pe unde-î va duce. Ajungênd în têrg, el merge drept peste ôlele femeii celei sdrênțose, și regimentul după el, de nici un hârb n'a rêmás întreg. Biata femeia începe a sê boci și plânge până sêra, când îi vine bărbatul. — „Ei, dar ce-ai de plângi?“ îi ȓise el. — „Dar cum n'oi plânge, că a venit un tâlhar de general cu un regiment de călăreți și tôte ôlele mi le-a spart, a trecut cu caii peste ele și ce câstigasem erî, tot îmi prăpădi aȓi, prăpădi-l'ar D-ȓeũ din lume!“

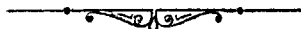
— „Nu te supêra, că iată eũ aduc érá doi talerî și pe mâne te-î tocmi bucătăresă aci la o curte, unde tăiaî eũ lemne aȓi și ierî, mâne vei trăi bine și vom fi într'o curte.“

Și aũ mers diminêta împreună, el a băgat'o în bucătărie, apoi s'a pierdut de ea prin cele căsi multe.

Colo cătră amiađi o chiamă împăratésa într'o casă, o îmbracă ca pe o zină, eși bărbatu-sěu din altă casă și atunci se cunoscură și merșeră în palat, unde erau domni și boeri țerei adunați uitându-se la icóna ce stătuse în chilia despre miadă-đi, cu fața cătră părete. Când o zăriră, mai înlemniră de minunea ce le sta înainte; era cu mult mai frumósă de cum o arăta icóna, iar de braț cu bărbatul și cu copilul de mână-și ședea așa de bine, cum nici spune nu se póte. Acum să fi văđut bucurie și desfătare! Preoții le cântară: Isaia dăntuesce, ospetul se începu, musicele cântău și toți erau fericiți. Împăratul cel bătrân chiar muri de bucurie, iar cu limbă de mórte lăsă că fiul acesta, cel mai mic, să rămână împărat în locul lui, care lucru s'a și întemplat și — de n'a murit, și astăđi împărațesce.

Iar eú mă sui pe o șea și o spusei așa, șeua a fost cam ruginósă și povestea mincinósă!

Auđită în Năsėud, dela un pėcurariú.

Cei doi copii cu părul de aur.

A fost odată ca nici odată, că de n'ar fi, nu s'ar povesti. A fost un împărat, că vești bine, împărați tot-déuna au fost și vor fi, dar mai mulți au fost bătrâni, nu tineri și frumoși ca acela, de care vreau să vă vorbesc.

El era frumusețea ca rupt din soare, dar nu-și găsea împărătesă pe plac. Vești bine, singur nu putea trăi, deci și-a luat o țigancă să-și caute de treburile casei. Nu era ea țigancă, ci fiindcă era neagră și rea de gură ca o meliță, toți în curtea împărătească în batjocură îi diceau țigancă. Și apoi fiindcă gurile rele vorbeau, că împăratul se ținea cu găzdoia, acele care ar fi venit, nu i-au trebuit împăratului, iar acele, pe care le-ar fi luat, nu veniau după el, și așa a rămas neînsurat. Nu-i vorba, nu era bătrân, dar pe atunci se însurau mai ales feciorii de împărat, mai tineri.

Odată împăratul a mers la muștră cu cătanele pe câmp. Împăratul era îmbrăcat ca un ghinărar. Pe câmp culegeau la cânepă trei fete surori. Fetele acele, necunoscând pe împăratul, nici că se cugetau că el să fie pe aci.

Cea mare grăi dar:

— De m'ar lua pe mine diregătorul împăratului, totă curtea împărătească i-o aș sătura cu o pită.

Cea mijlocie grăi:

— De m'ar lua pe mine scriitorul împăratului, totă curtea i-o aș îmbrăca cu un fus de tort.

Iar cea mai mică, care întrecea în frumusețe pe celelalte surori ale ei, și care era ca luna între stele cu păr galben ca aurul, dise și ea:

— Pe mine de m'ar lua însuși împăratul, i-aș face doi feți-logofeți cu pěrul de aur, o fată și un fecior, ca și care în lume n'ar mai fi copii omenesci să-î întrécă în frumsețe.

Cele două surori mai mari începură a rîde, dar cea mai mică țise:

— Ce rîdeți? Dacă voi n'ați fi în stare să faceți ce-ați țis, atunci nici eũ, și atunci trebuie să rîdeți de voi, iar decă voi ați fi în stare să faceți ce-a-ți țis, atunci de bună sēma și eũ, și nu trebuie să rîdeți de mine, ci de necazurile nōstre, cā în necazuri ce suntem cuprinse, mai avem timp ca să și glumim.

Dar fetele tot rîseră de supērarea celei mai micē, dupā aceea vorbiră de alte lucruri.

Un hoț de cātănă, care era la pândă, audise vorbele fetelor, și cānd sfirși cea mai mică vorbele iute, sē și duse la împăratul, și-î spuse ce-a audīt vorbind cele trei fete din cānepă.

Împăratul sē duse pe acolo, cu alte tisturi și vėdēndu-le așa de frumōse, sē îndrăgosti de cea mai mica, cu tōte cā erau îmbrăcate sērăcesce.

Trimise dar vre-o șese cātane și un căpitan, cu poruncă, ca nevătămata să le aducă în curtea împērătescă; și el își făcu diregētoria, dar gāndul îi era tot la fata cea mai mică și la dorul de-a avea doi copii ca cei fāgăduiți de ea.

Într'un tārduș sē pomenesce cā vine căpitanul cu cele șese cātane, și țise:

— Înălțate împērate! Am fost ca să duc pe cele trei fete din cānepă în curtea împērătescă, dar fiind-că ai țis să le aduc nevătămata, nu le-am legat să le aduc cu sīla, iar ele de bună voie nu vreaũ să mērgă, dīcēnd cā fāră de mama lor nu merg vii, decāt mōrte; decī le-am poruncit să nu sē mișce de acolo, pānă ce nu voi merge iarășī și mi-aũ fāgăduit cā vor sta acolo. Înălțate împērate, spune-mi dar ce să fac?

— Du-te și adu și pe mama lor și le du pe toate patru în casa cea de sfat, și să le încuie acolo, dar cheia să nu o dai la nimeni, decât mie.

— Am înțeles, înălțate împărate, așa voi face. Împăratul grăbi să meargă iute la muștră, ca să se sfirșescă, și să vadă ce-a fi și cu cele trei fete.

Căpitanul s'a dus pe la cele trei fete, le-a luat cu el, s'a dus pe la mama fetelor și-o adus în holda de cânepă, și aci împreună cu cele șese cătane — pre care nu le-a dus în oraș, — au mers împreună la curtea împăratăscă, și căpitanul a făcut după cum i-a poruncit împăratul.

Cu lacrimi în ochi și mai murtă de frică a întrebat muma fetelor pe fete, ce au făcut? iar fata cea mai mare a spus tot din fir până în pîr, ce-au vorbit în cânepă, nesciind, că le-a auzit cineva, dar dicea: Pote-că pentru altceva ne-au adus aici.

— Vai, sêracele de noi, amăritele de noi, pentru bunul D-zeu ce-ați vorbit, să va fi mâniat împăratul pe noi și ne va închide pentru nesocotința voastră. Vai, nesocotitele de voi, cum ne-ați nefericit voi, nechipzuitelor, nenorocitelor.

Și ea își smulgea părul de supărare, se văieta sêraca mamă, și plângea.

Fetele cu lacrimile în ochi suspinau și ele și așteptau să-și vedă capetul. Cam de cătră sêră veni împăratul în casă, unde erau fetele și mama lor. Cu împăratul veniau și diregătorul și scriitorul împăratului, precum și alți domni de divan, și se pușeră la locul lor fie-care.

Când se puse să ședă împăratul, fetele și mama lor, supărate și cu lacrimile în ochi, se duseră înaintea împăratului, înghenunchiară cerend milă și iertare.

Împăratul le porunci să se scôle, se uită urît la ele și le întrebă cu glas aspru:

— Spuneți, fetelor, ce-ați vorbit de mine

și de curtea mea, când a-ți cules mai în diminetă cânepă?!

Fetele căscară gura să răspundă, dar muma lor le luă vorba din gură și cădu din nou în ghenunchi înaintea împăratului și cu amar plâns dîse:

— Milă și iertare, înălțate împărate, pentru vorbele lor nesocotite și nechibzuite, milă și iertare, înălțate împărate, cer!

— Nu te întreb pe tine, ci pe ele — răspunse împăratul cu răstire — spuneți, ce-ați dîs tot din fir în păr, și să nu tăceți ceva, că am mărturie, și de vă prind cu minciuna, e vai și amar de voi, adăogă împăratul. Fetele nu avură ce face, și spuseră, începînd cea mai mare:

— Eū am dîs, înălțate împărate, că de m'ar lua de nevastă diregătorul înălțimeii tale, aș sătura tótă casa împăratéscă cu o pită.

— Eū am dîs, — adăogă cea mijlocie, — că decă m'ar lua de nevastă scriitorul înălțimeii tale, aș îmbrăca tótă casa împăratéscă cu un fus de tort.

— Eū am dîs' — urmă a treia, cea mai mică, — că decă. și începu a plînge și 'și acoperi fața. —

— Iute, spune! ce-ai dîs? întrebă împăratul mănios.

— Dacă m'ai lua de nevastă, înălțimea ta, și-aș face doi feți-logofeți cu pîrul de aur, o fată și-un fecior, pe care în lume n'ar mai fi copii omenesci să-î întrécă în frumsețe. Și iar începu a plînge. După aceea urmă: Aici sunt, fă ce-î vrea cu mine, numai mamei să-î dai pace.

Împăratul, rănit până în suflet de frumsețea fetei celei mai mici, întrebă mai domol, uitându-se la cea mai mică:

— Ați fi voi în stare să faceți ce-ați dîs?

— Am face răspunseră tóte trei de-odată.

— Dirigătorule și scriitorule, voiți? că și eū vreaū, — grăi împăratul cătră diregător și scriitor.

— Vrem! răspunseră aceia voioși.

— Mâne ne vom cununa, — dîse împăratul.

Fetele, la porunca împăratului, rămăseră în curte cu mama lor cu tot până în ceealaltă zi, când veni popa, îi cunună și făcură odată trei ospete, cari aș ținut o săptămână.

După ospete, fetele aș rămas caneveste în curtea împărătescă, iar împăratul cinstind pe sócră-sa cu fel de fel de daruri, a lăsat-o să se ducă acasă.

După-ce se găta ospetul, se începu și vremea lucrului. Cât era de voios împăratul, vedënd că cele două fete mai mari îi țin hrana așa de ușor și fără cheltuială. Fata cea mai mare nutria curtea cu o pâne, iar cea mijlocie o îmbrăca cu un fus de tort.

Bărbații celor două fete, diregătorul și scriitorul împăratului, erau îndestuliți cu tocmela ce-aș făcut, căci erau frumoșe și făcură pe voia împăratului, făcëndu-se University Library Cluj

Împăratul încă era îndestulit, căci fata cea mai mică era frumoșă ca un boboc; cât de mare îi fu bucuria însă, când nevastă-sa — împărătesa, rămase însărcinată, și abia aștepta, dimpreună cu toți curtenii să vedă, ținé-se-va de cuvânt, precum s'aș ținut surorile ei.

Cele mai nemulțămite erau surorile cele mai mari și găzdóia împăratului, care ținea cheile pivnițelor și ale cămărilor; pisma intrase 'n ele, și se ciudeaș tótă ziua, că aș ajuns a fi supuse celei mai tinere.

— De ce n'am dîs eș să mă ia împăratul — oftă sora cea mai mare, smulgëndu-și pērul de necaz, căci acum eș aș fi mai mare 'n curtea împărătescă.

— De ce n'am dîs eș să mă ia pe mine împăratul, strigă cea mijlocie, bătëndu-se cu mânil pe pept, acum nu mi-ar porunci ea.

— Cióra de țigancă nu-și mai ținea gura,

ei ca o meliță uscată tot clăpântia la urechile împăratului, învinuind pe împărătesa cu fel de fel de ne-cuviințe. Împăratul era om bun, însă temător, el își iubia din adâncul inimei sale nevasta, căci pre lângă frumoasă, mai era și harnică; dar dădea cre-
dământ veștilor ce le aușia dela țigancă, și așa o mai certa câte odată, din care pricină împărătesa nu era mulțamită cu starea ei.

Odată, aflându-se singură țiganca, se duseră la ea cele două surori mai mari și între altele vorbiră și de starea lor, ce noroc mare au avut, că din fete sêrace s'au făcut gazde mari.

— Eū nu sunt de fel fericită, grăi sora cea mai mare, — cum se pôte, să-mi porunciască mie o soră mai mică.

— Nicī eū, — grăi cea mijlocie, — nu sunt fericită iară-și pentru aceea, și cât voi trăi, nu o voi vedea cu ochi buni.

— Nu sciu pentru ce, — se prefăcu țiganca, nu sunteți fericite, când vedeți pe soriōra vōstră împărătesă.

— Apoi ea să ne porunciască și să ne fie dōmnă nouă?! — grăiră amēdouē surorile.

— Aceea nicī nu e prea bine urmă țiganca, — că o soră mai mică să fie stăpână la nisce surori mai mari, nicī mie nu-mi cade bine, că ea să mă stăpânescă pe mine, care am crescut aici în palat, și-am fost mâna dreptă a împăratului, dar n'am ce face, trebuie să sufer și acest necaz venit pe capul meū.

— Dar ore până când va să suferim? — întrebare surorile odată.

— Până când va vrea D-șeū — rēspunse țiganca pretăcută.

— Până când vrem noi! — șise sora cea mai mare.

— Bine șicī soră, — șise cea mijlocie, — să ne mântuim de ea.

— Dacă e așa, — dișe țiganca, — și eu vă voi fi sóță întru nisunița de a ne scăpa de ea, și apoi lăsați tot lucrul pe mine, că voi face ce voi sci.

— Bine va fi! — răspunseră cele două surori; își deteră mânilor și plecară voióse, că totuși în urmă să vor putea mântui de ea, vedându-o sub picioarele lor.

Vremea născerii împărătesei se apropia. Împărătesa avea să sufere destule, atât durerile de naștere, care se prevedeau a fi după cum făgădui-se, cât și clevetelile ce auđia că merg în urechile împăratului, dela țigancă, că n'ar fi în stare să-și îndeplinescă făgăduința, și alte multe născociri, pe cari împăratul le aducea aminte, și așa îi amăria di-lele vieței. Împărătesa tăcea așteptând timpul, în care va curma bănuelile aduse asupra ei, arătând adevărul.

Dar orânduiala D-neđeiască dete, că împăratul să se pună în fruntea óstei sale și să se ducă la hotarerele împărăției, de unde primise veste, că un dușman a venit, prădând și ardând tot și legând ómenii spre a-i duce în robie.

Cu inima înfrântă, căci se despărția de nevasta lui în timpul, în care vedându-și dorința împlinită să se pótă bucura, supărat, căci dușmanul i-a călcat hotarerele, a trebuit să plece cu lacrémile 'n ochi.

Lăsă dar tótă curtea împărătescă 'n jale, numai țiganca și cele două surori se veseliau, căci își vedeau ținta lor mai ca împlinită, năđeđuind că în timpul, în care împăratul nu e acasă, vor putea face ceva cu împărătesa.

Timpul născerei sosi, iar țiganca cu surorile prin lingușiri isbutiră a da unele îndrumări, ce avea să țină împărătesa când va nasce. împărătesa le cređu, și rugă pe țiganca să-i fie móșă. Atunci țiganca o îndemnă să se sue în pod, când va veni

clipita, iar ea ca mōșă va sta pe scară cu un ciur în mână, sprijinind feții ce vor să se nască.

Cum o întehiră durerile, împērătēsa sē sui în gura podului, iar țiganca ca mōșă și cele două surori ajutătoare rēmaseră la scară, sora cea mai mare cu doi cățaluși în șurț.

Născu întâiaș-dată un băiat mai frumos ca rațele sōrelui, și strălucia în ciurul în care căduse ca un lucéfēr. Țiganca nemilōsă, înainte de a plānge copilul, îl dete surorilor să-l pună deoparte și să aducă un cățel, pe care i-l puse în ciur. Împērătēsa nu vėdu nimic.

Între dureri născu și-al doilea copil, o fată, ce era frumōsă ca și rațele sōrelui, cu pērgalbin, gāndea că sunt fire de aur. Surorile și pe acēsta o puseră lângă fecior, și mai puseră un cățel în ciurul pe care îl ținea țiganca.

După-ce a născut împērătēsa, a fost luată din pod, dusă 'n casă și așēdată 'n pat, mai târđiū după ce și-a venit în fire, a cerut să-și vėdă copiii, să-ī îmbrățișeze cu drag ca o mamă, atunci țiganca a adus înfășați cei doi căței.

Cu mirare întrebă împērătēsa, ce sunt aceia, iar când i-a spus țiganca, că sunt feții pe care i-a născut, atunci pricepu mișelia țigancei.

— Pentru-ce aduci acești doi căței?

— Aceștia îți sunt copiii ce i-ai născut.

Împērătēsa voi să dīcă ceva, dar nu putu de amărăciunea ce-ī veni, sē puse decī cu fața în jos și începū a suspina și a plānge, bătēndu-se cu pumniī în pept și smulgēndu-și și pērul de supērare.

I sē părea, că vede pe împēratul venind, și cum o ar bate și în urmă o va omorī. De mōrte nu-ī era frică, ci îi era rușine de lume, scia că ea și-a ținut cuvēntul, dar țiganca o a înșelat; îi veni în minte traiul cel liniștit de-acasă; îi păru rēu de ce a făcut, dar tōte erau târđiū.

Așteptă cu neastempăr ce va să fie cu ea, așteptă pe împăratul cu temere, să rugă lui D-zeu să o scape din necazul acesta și trimese după surorile ei să o mai mângăie.

Înzadar își așteptă surorile, căci ele nu veniră, ceea ce îi mai mări necazul și supărarea; acum scia că și surorile ei sunt amestecate în lucrurile țigancei; acum așteptă pe împăratul, să vină cât de iute s'o scape de lumea acésta viclénă.

Să văieta și striga: Oh! Dómne, așa de tare am păcătuit, de mă pedepsesci atât de aspru, iartă-mă de ce am făcut, vai sêraca de mine, amărîta de mine! ce va fi cu mine?!

Surorile cu țiganca suciră capul la copii și îi duse în fundul grădiniî, îngropându-î în gunoi.

La trei zile veni vestea, că împăratul a biruit pe dușman și are să vină cât de iute.

O parte din slujitorii și din poporeniî orașului se bucură, iar altă parte se întristă, părându-le rău de împărătesa, căci o sciau cât de bună este la inimă.

În cele din urmă ziua sosi. Împăratul intră în oraș și abia așteptă să-și vadă dorința împlinită, întrebă pe curteni, că născut-a împărătesa?

Curteniî îi răspundeau, că da.

Întră în casă, unde zăcea împărătesa și dise cătră țigancă:

— Unde-mî sunt copiii?

Țiganca desvăli atunci căteii, și arătându-î, dise:

— Iată, împărate, ce ți-a născut împărătesa.

Împăratul făcu un pas înapoi, se lovi cu palma preste frunte, se uită la împărătesa cu mânie și dise:

— Ce sunt acestia? sunt eî câne?

— Ba ferescă D-zeu, — răspuse țiganca, — împăratul nostru nu pôte fi câne.

— Aruncați de aici spurcații aceștia, iar pe mu-

ma lor duceți-o dinaintea mea să n'o mai ved, — porunci împăratul.

Țiganca așa făcu, cățeii îi duse afară, iar pe împărătesa o îngropă până în brâu în grópa din bucătărie, unde aruncau rămășițele mâncării, și duse:

— Din pulbere ai eșit, și tot în gunoi vei rămânea.

Împărătesa își aruncă ochii 'n jos și 'ncepu a plânge cu amar și a suspina, părându-'i rău că n'a poruncit împăratul s'o ucidă, și să scape de țigancă, dar totu-și nădăjduia că dóră, dóră va eși la lumină mișelia țigancei și nevinovăția ei.

Țiganca eșind afară pe ușă, duse de auzi împărătesa :

— De acum iar am să fiu iubită împăratului.

Din locul, unde aũ fost îngropați copiii împărătesei, copiii cei adevărați, — a doua și răsăriră doi perii, iar la a șeptea și perii aũ fost mari, înalți și rămuroși și plini de pere frumoșe, galbene ca aurul și străluciau ca sórele.

Când se ducea împăratul pe acolo, ramurile perilor se plecaũ în jos, cătră împăratul, ca și când l'ar îmbia să-și culégă, iar când mergea țiganca sau surorile mai mari, atunci ramurile se ridicaũ și le loveaũ peste ochi.

Împăratul vedând acésta duse :

— Óre de unde aũ răsărit perii aceștia aici, și pentru-ce mie mi-sé plécă, iar voué nu, dar încă vé și lovesc?

— Acésta trebuie să fie o boscónă mare, — duse țiganca, — ai grije împărate, să nu dai de rău și de nu véi tăia acești doi perii, să faci două paturi în casă, să scii că nu mai mănânc pâne și sare cu tine.

Împăratul n'avu ce face, să plecă țigancei, tăia perii cu mâna lui și porunci, că încă ađi să facă din aceia două paturi frumoșe în casa sa de durmit.

Când veni séra, paturile și fură gata, în unul sé culcă împăratul, iar în celălalt țiganca.

Nóptea scândurile din patul unde durmia țigancă, ȑiseră :

— Greú 'ți este, soră ?

— Ba, frate, mie nu 'mí-e greú, că pe mine dórme împératul, tatál nostru. Dar ție greú 'ți-e ?

— Mie mí-e tare greú, că pe mine dórme ne-trebnica de țigancă.

Și începu patul a să mișca mereú, încát țigancă nu putu dormi de felul felului.

Împérate, 'ți-am spus, că trebuie să fie ceva boscóne, dar de nu veí tăia paturile și să le bagí în foc, să scii, că nu maí mánânc pâne și sare cu tine.

Împératul iar n'avu ce face, se supuse vorbeí țiganceí, tăie paturile cu mânilé lui și le băgă în foc. Țiganceí îi fu frică să nu se născocéscă ceva din scânteelé focului, decí puse la doué hornurí, unde era foc, doué servitóre cu doué măturí, poruncindu-le să nu lase nicí o schîntee să scape afară din horn.

Înzadar fu însă truda țiganceí, căcí dela o servitóre scăpă o schîntee, dela cealaltă altă schîntee, și se duseră în grădina împératului, unde erau florile împératesei.

În cealaltă ȑi din schînteele cele doué s'au făcut doi melușei, cu lână de aur și córne de argint.

Când i-a vėđut împératul tare s'a minunat, dar maí tare atunci, când vėđu că meii se apropie de el și îi sărută mâna și îl mângăie frecându-se cu lâna cea frumósă și móle de hainele împératului.

Împératul n'a maí sciut ce să facă de bucurie, și a strigat pe țigancă să vină să-í arete ceva.

Cum veni țigancă, meii să luară după ea cu córnele.

Țigancă o luă la fugă și nu se opri până în casă.

Împăratul, ridând o urmă, dar nici nu intră de tot în casă, și țiganca cu o gură mare începu:

— Împărate, să scii, că este ceva boscónă făcută și crede-mă, că o să fie rău de nu vei tăia mei aceia.

— Iar mă faci să tai nisce mei așa de frumoși.

— De nu-î vei tăia, să scii că nu mai mănâncî pâne și sare cu mine.

Împăratul tăie mei cu mânilor lui, iar țiganca, după-ce puse peile în pod, porunci că din carne să se facă mâncare, iar mațele le trimise la rîu cu două servitóre, lăsându-le aspru, că în spelat să fie cu grijă să nu scape nici un fir pe rîu.

O servitóre, când spălă, scăpă un fir de maț și dise cătră cealaltă:

— Tu, eă scăpai un fir de maț.

— Și eă scăpai, ține-te și nu-l lăsa, acum e pe la tine.

Cea din vale nici nu umblă să prindă mațul, ca să fie și cealaltă greșită cu lucrul, și decă va fi ea pe-depsită, să fie și cealaltă.

După-ce aă spălat mațele s'aă dus acasă.

Din cele două fire de mațe s'aă făcut aci la marginea rîului, doi copii, o fată și-un fecior, nu frumoși așa, ci cum n'aă mai fost, dar nici nu vor mai fi.

Amêndoî aveă pěr de aur și pelea frumósă, de gândiaî că sunt îngerî.

Cum se jucaă băetiî pe țermure, sórele, trecênd i-a vêđut, și-a stat în loc de s'a mirat de frumșea lor. Le-a aruncat două rîndurî de vestminte, în care copiii s'aă îmbrăcat. Feciorașului i-a mai aruncat o flueră, care cum o vêđu, se puse și cântă dinea.

Copilul cânta, iar sora-sa juca; așa de frumos își petreceă, încât sórele a stat în calea sa trei zile și trei noptî, și-ar fi stat mai mult, decă n'ar fi trimes D-đu după el să grăbescă, căci ómeniî și

vitele muriau în câmp de ostenite, și așa și era, căci ómenii lucrau necontentit în vreme bună, tot așteptând că dóră ba acum, ba acum se face séra, dar nu s'a mai făcut până la trei zile, când ómenii și vitele cădeaū de osteniți, vițeii muriau de fóme, caii aū picat din ham și pământul crepase tot de arșița sórelui.

Până séra se tot jucară copiii, iar după-ce se îmbeznase (întunecase) cam bine, plecară pe cale, vrând să se bage undeva să dórma pe nópte. Fiind întunerec la toți în casă, nu se băgară ci merseră mai departe, până ce deteră de-o casă, în care vedură lumină și acolo intrară.

— Bună séra, să dea D-đeū! điseră copiii.

— Să creșteți mari! đise o babă de lângă cuptor.

Acea casă era a unui bătrân și-a unei bătrâne, care n'aveaū copii și pentru aceea erau fórté supérați căci aveaū moșie destulă și nu era cui să rămână.

Abia îi putură vedea bătrâni pe copiii, se rîv-niră de frumsețea lor, îi întrebară de unde sunt? Dar copii aū đis că încă nu sciū de unde sunt, până ce vor cresce mai mărișori, și se rógă de adăpost peste nópte.

Bucuros se învoiră bătrânii și îi opriră aici, le deteră ceva de mâncare și după aceea bătrâna se culcă cu ei în pat. Copiii dormiră bine, căci erau osteniți de jocul cel mult.

Décă adormiră copiii, baba grăi:

— Ce copii frumoși, ai cui trebuie óre să fie acestia? cum îi lasă cineva să umble nóptea pe ulițe? nemiloși părinți trebuie să aibă.

— Eū gândesc, că aceștia n'aū părinți, și așa și trebuie să fie, căci de-ar avea părinți nu cred că așa copii frumoși să-i arunce în ulițe pe la casele ómenilor.

— A bună sémă așa e. Haid să-i luăm noi copiii de suflet, căci avem mulțamită lui D-đeū, din

ce să-î ținem, și alți copii n'avem și nici nu vom avea căci suntem bătrâni, să ne moștenescă ei moșiile noastre.

— Și eu m'am gândit la asta, dar așa să nu scie nimeni, căci de va sci, I-ar lua dela noi, mulți ar dice că sunt ai lor.

Diminéta când se sculară le dete baba demân-care, și le spuse să rămână aici, că vor avé ce se mănânce, și să nu mai umble lumea a cere, că ea le va fi lor mamă și bătrânul tată.

Copiii le mulțămiră de astă dăruire, iar baba cu bătrânul îi luară în brațe și îi sărutau cu foc de dragoste părintescă, așa că în zilele dela început tot în brațe erau.

Copiii cresceau într'un an ca în nouă, și se înfrumoseau, și cu cât cresceau se făceau mai mândri și mai drăgălași, încât ca ei nu erau sub sóre, nici seamân în lumea mare; toți câți îi vedeau se miraau de frumsețea lor.

Copilul tot cânta din flueră, iar fata însoția versurile depe flueră cu gura. Așa își petreceau ei totă ziua, căci bătrânii de dragul lor, nici nu-î puneau la lucru.

Având bătrânii acești copii, pe cari îi iubiau din adâncul inimei lor, uitară tóte necazurile, și numai se pomeniră că copiii sunt de șeispre-dece ani; cum să nu? căci din ziua, în care i-au primit, n'au mai sciut de vr'un necaz ori supărare, ci avându-î dragi, erau tot cu voe bună.

De multe ori dicea bătrânul să cânte copilul cu fluera și în casă, și atunci era o adevărată veselie de casă.

Să întemplă odată că bătrânii au dat clacă în tors, la care au venit și o servitoare dela împăratul. În aceea clacă erau fete, dar și feciori. Fetele au venit să tórcă, iar feciorii să le mai facă de ris. Pe servitorea împăratului țiganca o au fost trimes,

căci în toate strînsăturile trimetea țiganka pe câte cineva.

Copilul începu a cânta cu fluera, iar ceilalți jucau. Toți s'au mirat de frumseța și istețimea a-celor doi frați: a fetei în joc și a copilului în fluerat.

Când s'au fost ostenit de joc, bătrânul a ȃis că fiecare fecior să spue câte-o poveste, ca ceilalți să nu adormă. Aũ și ȃis toți, dar când a ajuns rëndul pe copilul bătrânului, acela a ȃis că nu scie.

— Ori și cum să fie — adauseră ceilalți.

— Că nu scie, — răspunse bătrânul, — el sëracul n'a fost nicăiri să învețe povești.

— Ori-și-ce pöveste numai să ȃică ceva — ȃiseră ceilalți.

Atunci el începu:

— Aũ fost odată trei fete, cari culegeau cânepă..... și-și spuse povestea sa și a surorei sale, prin câte aũ trecut, cari D-vöstră le auȃirăți, și spuse, până s'au băgat la bătrânul în casă, și bătrânul i-a primit copii de suflet, iar în urmă gătă așa:

— Și-aũ rămas acei doi copii la bătrânul, și-aũ crescut mari și de n'au murit și aȃi trăiesc.

Nimeni n'a sciut ce însemnöză povestea aceea, nici că despre ei sună, numai servitörea împëratului îndată se arse, căci a fost cam înțeles ceva despre cătei și copiii frumoși îngropați, iar întêmplările cu perii și cu berbecii din curtea împëratöscă îi erau cunoscute.

Când s'agätat claca, servitörea abia aștepta să pötă merge acasă, să-i spună țigancei ce a auȃit.

Țiganka la început nu vru să creȃă, ci întrebă cu deamënuntul: despre përul lor, făptura lor, și că sëmănă cu împëratösa de demult? iar răspunsurile servitörei o încredințară, că ȃeu copiii trăesc.

Friptă ca de un fer ars, se duse la celelalte surori, le spuse ce-a auȃit dela servitöre și ȃise:

— Suntem ale naibiî, copiii de atuncia n'aû murit, ci acum sunt feciori mari?

— Ba la dracu! — răspunseră surorile, lovindu-se cu pumnii în pept— cum pôte să fie una ca asta, căci i-am omorît?!

— Cum i-aţi omorît, cum nu, destul că trăiesc, şi acum trebuie să ne chibzuim, sum să-î perdem în aievea?

— Ori-şi-cum trebuie să-î perdem, — răspunseră surorile, căci de nu, suntem noi pierdute.

— Lăsaţi numai pe mine, că n'ajung ei să ne perdem noi ce-am câştigat cu multă trudă, — răspunse ȕiganca — nici două săptămâni nu vor trece, şi va muri băiatul, iar după băiat de supărare va muri şi fata.

— Şi vei fi în stare? întrebare surorile.

— Mai bine nu trăiesc! — răspunse ȕiganca.

— Tot acolo va rămâne dînsa! — răcniră surorile.

— Ore ce să fac? — se întrebă ȕiganca rămânând singură, — i-aş chema aici să-î ucid cu mâna mea, nu-î bine căci atunci tótă lumea va sci, că eû i-am omorît; l-aş face pe împăratul să-î omóre, atunci îi va cunoşce, căci vor sêmâna cu mama lor. Dar acum sciû eû ce voi face. Îmi voi cere iertare dela împăratul pentru vre-o câteva ȕile şi mă voi băga servitóre la aceea casă, unde sunt copiii, şi acolo îi voi otrăvi.

Ursita însă a ursit altmintrelea.

Odată, mergînd copiii la biserică, — ceea-ce făceau ei în tótă Dumineca, — s'aû întîlnit pe uliţă cu o muiere bătrână, care cerşia dela trecători, şi ceru şi dela ei.

Copilul atunci ȕise:

— Mămucă, dar ce să-ţi dăm, veĕi bine că şi noi suntem sêraci, n'avem în lume pe nimeni, nici taică, nici maică, aşa-dar de unde să te miluim?

— Dar, draguții mei, așa copii frumoși cum sunteți, să n'aveți părinți, pôte că aũ murit?

— Ba nu, dar nu i-am pomenit de felul felului.

— Dar dați-mi ceva cât de puțin să vă dau cu norocul, să văd unde vă sunt părinții?

Atunci copilul luă un bumb de argint de pe cămașă și-i duse babei:

— N'a, mămucă, bumbul acesta; prețuesce un sfant, fă ce-ı vrea cu el.

Să puse baba cerșitoare și dete cu norocul copiilor, să miră de ceea ce vădu și duse:

— Oh! dragii mei, voi sunteți copii de împărat, muma voastră e la curtea împărătescă îngropată în cuhnă și servitoarele aruncă lăturile pe ea.

— Nu vorbi pustiũ, ca să ne măgulesci! — răspunse fata.

— Ba, pe D-đeul meu! — răspunse baba — haideți cu mine în ulița de lângă biserica împărătescă, că vom aștepta pe împăratul, și voi face să vorbiți cu el.

Și merșeră copiii după baba cerșitoare, și nu mult trebuiră să aștepte, căci și vedură pe împăratul venind.

Îi învăță baba să-și ia pălăriile din cap, și să stea lângă împăratul, când va cere ea milă.

Când ajunse pe aici, împăratul la rugarea babei cerșitoare să opri și întrebă:

— Aı cuı sunt copiii aceștia așa frumoși? — și oftă amar, căci își aduse aminte de făgăduința nevestei sale, să mira de frumșeta lor și adia pre copil pe cap.

— Sunt din lume, înălțate împărate, — răspunse baba, — și dând cu norocul aflaı că sunt copii de nım mare.

— Dar unde merg? — întrebă iar împăratul.

— Merg în lume să 'și caute părinții.

Atunci se arse împăratul, că pot să fie copiii lui, dar nefiind el acasă pe vremea când a născut împărătesa, cine scie ce s'a întâmplat cu ei.

Nici nu se băgă împăratul în biserică, ci uitându-se mult timp la ei, vedu că fumseța lor semănă cu a împărătesei dedemult, iar părul lor e cum a fost făgăduit fata în cânepă mai nainte, și după aceea lui, când a luat-o de împărătesă.

Să întorse cu copiii acasă. Țiganca nu era acasă, căci era la bătrânul și la baba, la care au fost ședut copiii, dar vedând că copiii sunt la biserică, mai zăbovi puțin, dorind să-i vedă.

Ajungând împăratul în chilia lui întrebă pe copiii, de unde sunt? unde le-au fost părinții? unde merg?

Copilul atunci diise:

Înălțate împărate! au fost odată trei fete în câmp culegând cânepă, în acel câmp împăratul de acolo făcea muștră cu cătanele.....—și așa a spustotă povestea lor, și-o sfârși așa: Și i-a chemat împăratul pe copii în curțile sale și i-a întrebat de unde sunt și unde merg?

Atunci sciu împăratul, că acești copii sunt copiii lui, îi luă de după grumazi și îi sărută ferbinte, după aceea îi luă de mână îi duse în cuhnă, să vadă cunoscu-și ei pe mama lor.

Când ajunseră în cuhnă, muma copiilor, adecă împărătesa era în picioare. Cum o vedură copiii strigară:

— Iată mama noastră, iată mama noastră!

Împăratul cădu în ghenunchi înaintea ei, și-o rugă de iertare, sărutându-i mânilor; dar ea se aplecă după el și îl ridică, îl sărută cu dor, și diise:

— Împărate! am sciut că dreptatea trebuie să învingă, pentru aceea am suferit, dar acum mă crești.

Atunci se îmbrățișară toți patru: împăratul, împărătesa și cei doi copii și plânseră de bucurie.

Împăratul întrebă pe împărătesa :

— Ce să fac cu găzdoia și cu surorile tale ?

— Lasă-le, împărate, să trăiască, că cine îți va ținea curtea ?

— Ba să móră! — răspuse împăratul.

Porunci împăratul să le aducă pe toate trei înaintea lui.

Chiar atunci venea țiganca, și cum vădu ce s'a întâmplat, se puse înghenunchi înaintea împărătesei și dișe :

— Eacă eă cea mai ticălosă, că am ascultat de surorile împărătesei; iertare! iertare!

Aduseră și pe cele două surori, și și ele cădură în ghenunchi, și să rugară de iertare, punând vina pe țigancă.

Vădu împăratul ce plătesc; porunci dar servitorilor să le lege de codițele a trei cai neînvętați, că aceștia să le porțe după placullor.

Așa și făcură servitorii. Caii o luară la fugă și tot mic fărîm le făcură, încât nu se cunosceau unde aă rămas prin praf, numai câte un os se vedea din ele.

Iar împăratul și-a dus apoi împărătesa sus în curțile unde aă fost ședut, a îmbrăcat-o în haine frumoșe, și pe copiii iarăși; aă făcut apoi un ospęț mare, aă tăiat la laviți, scaune și troci, și-aă adus apă cu ciurul și mâncaă cu fusele.

Dintre toți cea mai sfătósă a fost baba cerșitoare, căci și ea a fost chiămată la petrecere. Eă încă am fost pe acolo și-am văduț, căci de n'ași fi văduț n'ași sci povesti.

Când de-acolo am plecat,
Pre un cal am călecat,
Și povestea o-am gătat,
Căci acolo o-am uitat.

Comunicată de N. Trimbițoiu înv. în Ulpia-Traiană (Grădișce).

Vizor, craiul șerpilor.

A fost odată ca nici odată.

Au fost odată trei păcurari la o stână.

Într'o sêră, mulgând oile la strungă, aușiră la o depărtare o strigătură puternică. Toți se cutremurară. Păcurarul cel mai tiner, numit Petru dișe:

— Eū mă duc într'acolo să vêd ce pôte să fie.

— Ba tu nu te duce; mai bine ședî aici locului, căci cine scie ce va fi acolo, — dișeră cei doi.

— Ba mă duc.

— Bine, bine, — rêspușeră iar ceilalți; — decă 'ți se va întempla ceva, tu vei vedé.

— Eū voi vedé.

Atunci 'și luă ciomagul cel mare, cojocul în spate și plecă într'acolo, unde aușise strigarea.

Iată într'o vale vêdu un șérpe uriaș de mare, cu un cerb în gură, pe care nu-l putea înghiți din pricina córnelor celor mari, cu care era împodobit cerbul. Sê aflaū amêndoî în așa stare, încât nici cerbul nu sê putea mișca, nici șérpele.

Cum sê apropiă Petru, cerbul dișe:

— Haid, fi bun, păcurarule, omóră șérpele acesta, care vrea sê mă mănânce și-mi scapă viéta, că dór și eū 'ți-oî fi bun de ceva.

Șérpele dișe:

— Haid, păcurarule, fă bine taie córnelé cerbului, ca să-l pot înghiți, că-'ți voi da tot ceea ce ceri tu.

Petru să cugetă și în urmă dișe:

— Mai bine voi ajuta șérpelui să înghiță cerbul,

căci 'mî va da tot ce cer eû, decât să ajut cerbului, care cine scie, pôte-mî fi de ajutor orî ba?

Decî sê duse, lovi cu ciomagul córnele cerbului, care și picară, și făcu de șérpele îl putu înghiți.

După-ce sê linse pe buze de dulcêta și grăsi-mea ce fu în cerb, șérpele dîse:

— Vêd acum, că ești om de trébă, căci mi-ai făcut mult bine: una, căci m'ai mântuit de mórte, a doua, mi-ai ajutat să mănânc cerbul; decî precum ți-am tǎgăduit, îți voi și da ce vei cere dela mine. Să scii că pe mine mă chiamă Vizor, craiul șerpilor, și fiind-că am ceva de lucru, nu pot să vin acasă cu tine, dar te du pe aci încolo, căci vei întâlni pe păstorii mei, dela care vei întreba de mine. Precând vei ajunge acasă, eû încă voi fi acolo, și vei vedé cât de mulțamitor sunt.

Petru plecă decî pe calea arêtată de șérpe și nu mult merse, până-ce sê și 'ntâlni cu stăvarul.

— Bună séra, stăvarule!

— Să fii sănêtos voinicule! dar unde mergi?

— Merg la Vizor, craiul șerpilor, și nu sciu unde șeade, n'ai face bine să 'mî areți?

Cum nu? Du-te pe aci încolo, că-l vei vedé pe văcar, care 'ți va spune.

Merse mai departe și sê întâlni cu văcarul, căruia îi dîse:

— Bună séra.

— Să fii sănêtos.

— Unde șede Vizor, craiul șerpilor?

— Du-te numai pe aci încolo, că-î vedea pe pëcurarul lui, care-ți va spune.

Merse mai încolo și sê întâlni cu pëcurariul, cătră care grăi:

— Bună séra!

— Să dea D-șeu bine!

— Fii bun! spune-mî, unde șede Vizor, craiul șerpilor?

— Apucă numai pe calea acésta, căci vei afla pe un porcar, pe acela să-l întrebî.

Nu mult merse și să întâlnească cu porcarul, cătră care dîse:

— Bună séra!

— Bună să-ți fie inima!

— Unde șéde Vizor, craiul șerpilor?

— Nu șéde departe numai aci la vre-o trei-đeci de pași, este o gaură în pămênt, slobodi-te pe ea în lăuntru, căci, acolo e el. Dar ce-ai cu Vizor, craiul șerpilor?

— Ia uite, frate, — începu Petru, — i-am făcut un bine, căci decă vrém, îl putém omorî; iar el vêđénd fapta mea, mî-a făgăduit, că-mî va da tot ce voi cere numai, să vin la el, mî-a și arêtat calea, și iată că-am venit. Nu știu, ce să cer dela el, fii bun, decă ști, dă-mî unele îndrumări să știu, ce să fac, — 'ți voi fi multămitor.

— Cum nu? bucuos, frate, căci trebuie să ne-ajutăm unul pe altul. Despre stăpânul poți să-ți spun, că e fôrte bun la inimă. Poți să ști, că ce 'ți-a făgăduit, îți și dă. Grijesce numai ce ceri. Are în o chilie mult aur, argint și petri scumpe; acele și jumătate decă le vei cere, și-le va da. Eú însă 'ți dic alta. El are numai o fată, care e fôrte frumósă, cugeți că e ruptă din sóre, apoi de bună, e ca o bucată de pâne albă. Decâte-orî vine cineva pela el, o face șerpóie, și-o bagă într'o lădița urită de lângă ușă, vrênd s'o ascundă, ca nu cumva s'o céră cineva, ș'apoi el să rêmână fără ea, căci îi este fôrte dragă. Mai bine și-ar fi șie dacă te-ai folosi de prilegiul acesta și-ai cere lădița, căci atunci fiindu-î tu ginere tótă blaga lui va fi a ta. Altmintrelea, fă ce vreaî. Numai de una te rog: Dacă nu vre-ai să mă ascuți, gândesce-te, că eú și-am vrut binele, și să nu mă spuî la Vizor, craiul șerpilor, că ce-ți am descoperit, căci atunci e capêt de mine. —

— Îți mulțămesc de sfatul, ce mi-l ai dat, și voi cerca să ved dă-mi lădița, de care-mi pomeniși, dișe Petru.

— De bună sémă ți-o dă, decă vei dișe, că altceva nu primesci.

Învățat de porcar, plecă Petru cătră locularėtat, până ajunsse la o grópă în pământ.

Aci nu scia ce să facă, — să se lase jos sau să aștepte până va veni șerpele sus. Nu trebui să aștepte mult, căci șérpele auđind ceva pași streinți, își ridică capul sus și dișe:

— Întră pėcurarule, fără nici o frică!

Atunci se slobozi în lăuntru și întră în o casă fórte frumósă. De aci îl duse șérpele în o altă casă plină cu aur, argint, diamanturi și alte petri scumpe, pe care le arătă una câteuna, apoi când gătă dișe:

— Veđi, dragul meu, blagă câtă am eú. Cere cât poftesci, căci pentru binefacerea ta, nu-'m pare reú după ele. Ce-ți trebuie? aur? argint? diamant? orı alte petri scumpe? sau vreai să-ți dau din tóte câte ceva, ca să te fac de acum înainte avut?

— Ba eú nu poftesc de aceste, — îi rėspunse Petru. — De bogăție n'am trebuință, căci până am aceste două mănı, nu mi-e frică de sėracie. Te rog însă să-mı dai lădița acėsta mică de după ușă, căci decând amıntrat aici, ochiı tot peai-am ținut.

— Ce vrėi tu să faci cu aceea lădița? — dișe șérpele plin de mirare, — nu-ı poți lua tu nici un folos. Am găsit'o eú de mult și-am pus'o aici. Ia tu mai bine ce-ți dau eú, ca să fıi fericit pe tótă viėta ta!

— Decă nu-'mı dai lădița aceea, atunci nu primesc nimic.

→ Ia privesce ce e aici în lădiță! — dișe șérpele mănios, — uită-te că e un puiú de șérpe! L'am găsit eú odată inghetat pe cale și l-am adus pentru ea să-l cresc.

— Tocmai pentru aceea te rog să mi-l dai mie, — dişe Petru, — căci îl voi cresce eu, — totă viaţa mea am dorit să am unul.

— Bine, eu îţi dau lădiţa, ia-o şi să fii sănătos. Înainte de a pleca însă, îi aşternu masa şi-i puse de mâncare şi de băutură, dar de spus nui-aş spus, că ce-i şerpele din lădiţa, — cugetând, că dor să va lăsa de cugetul de a lua lădiţa, decă nu a- cum de bună-sămă mai târziu, când i-să va urî cu şerpele.

Plecă pëcurarul cu lădiţa, însă nu la stână, ci acasă, unde avea numai o mamă bătrână. Ce să caute el cu fata lui Vizor, craiul, şerpilor la stână? Să i-o fure alţii? Ba! El merse acasă să se facă gazdă de casă şi de nevastă.

Ajungënd acasă, spuse mamei sale, prin câte a umblat şi de ce n'a mai stat la stână. Ceru de mâncare şi pentru sine şi pentru şerpe. El, fiind-că era într'o Mercuri, mănca nisce castraveţi acri, iar şerpelui îi dete pe un taler lapte.

După-ce mănca şerpele tot laptele, să sculă din lădiţa, să dete de trei orî peste cap şi să făcu o nevastă frumósă, care n'avea sémă în lume. Nu era în alt-fel, decăt chip ingeresc. Orî-şi cine n'ar mai fi flămëndit, ba nu şi-ar fi adus aminte de fóme nici când, uitându-să la ea.

Petru cum o vëdu, înmărmuri de frică, temëndu-să că-l va părăsi.

În urmă prinse inimă şi dişe:

— Nu cum-va voiescî să mă laşi?

— Ba nu te las, dragă Petre — dişe ea venind la el şi sărutându-l, — cum să te las? decă D-şeu mi-a rënduit să fiu a ta, atunci voi fi, şi cred că nu-ţi va părea rău că m'ai cerut dela tata.

Să îmbrăţişară şi să sărutară ca doi noi căsătoriti. Într'un târziu nevasta dişe:

— No! să ne mai lăsăm de jucate, să ne punem

și la lucrute. Iute aduse apă, făcu foc, pîrloi, spălă rufele, vasele, curăți în casă, adecă făcu totce trebuie la o găzdoie bună. Dar așa de iute făcea, așa de iute îi umbla pristenul, încât mama lui Petru n'avea timp să se mire în destul, iar Petru sta înmărmurit, fără răsufare, nesăturându-se de a se uita la ea.

Mai în desără făcu de cină, apoi mîncară, după aceea își mai petrecură, eum 'și petrec tinerii, mai târziu făcu patul, după aceea iar îmbracă pelea de șerpe și se băgă în lădiță.

Tot așa se întemplă în ziua a doua, a treia și așa mai departe, în timp de o săptămână.

Atunci bêtîrîna, — mama lui Petru, — se duse la mîșsa ei și dîse:

— Uite, mîșă, ce-î cu nevasta, care o aduse feciorul? nu-î nevastă ca tôte nevestele. De bărbată e bărbată ca focul, și nu-î pot băga altă vină, decăt și-î spuse tot ce avu de spus.

— O, draga mea, — rîspunse mîșsa, — nu e lucru mare; se pôte îndrepta. Ia ascultă cum. Du-te acasă, pune țestul de copt mălai pe foc să se înferbinte, și hurduie vasele, ca să audă ea, că trebuie apă; iar cînd se va duce după apă, tu apucă pelea ei de șerpe și-o aruncă în foc.

Așa și făcu baba. Să duse acasă, făcu foc bun, puse țestul pe el, încât se roși de ferbințelă, apoi hurdui vasele, dînd semn, că nu este apă în ele.

Nevasta era în pelea de șerpe în lădiță, căci Petru nu era acasă, să-și petrecă cu el. Cum auđi hurduitura, hop! iute sări din lădiță și se duse după apă la fîntîna.

Gazda fîntîniî făcuse chiar un ospet, și-atunci țiganiî erau cu ceterele în ocol și cîntau, iar unii flăcăi jucau. O cerură și pe ea la joc, și se și duse, dar numai la un singur joc, ne mai vrînd să rîmînă căci scia, că acasă nu e apă.

Când ajunse însă acasă, dă să se îmbrace, dar nu-și găsește pelea. Întrebă de mumă-sa.

Baba atunci dise :

— Să mă ierți, draga mea, că eu n'am vădut, am măturat casa, și noi Vinerea, când măturăm casele trebuie să aruncăm gunoiul în foc, căci așa e bine. Cum am făcut, cum n'am făcut, destul că din negrije am băgat și pelea ta în foc; dar acum mai lasă-te și fără pele de șerpe, căci n'ai lipsă de ea, destul ești de frumoasă ca nevastă. Las' să se fălască Petrea al meu cu tine.

N'avu ce face nevasta lui Petru, căci ca o muieră cu minte ce era, trebuia să se supună sócrei sale și să nu cârtască contra ei.

Să mai puse la lucru până în Țiseră, când veni bărbatul său.

Atunci merse în grădină și începu a plânge, dar vedu că nici plânsu nu-î folosește nimic. Plecă dar cătră locuința tată-său, și-î spuse tată-seu ce-au făcut sócră-sa cu pielea ei, și că acum nu se mai pôte ascunde nóptea în lădiță.

— N'am ce-ți face, — îi răspuse tată-său — așa e sórtea. Dacă D-șeu a orânduit să fii nevasta lui Petru, du-te la el și ascultă de el și de mumă-sa. Nu-ți fie rușine că e sêrac, căci precum ved, e copil harnic și frumos. Haid! să nici nuscie că ai fost la mine. Altă-dată puteți veni amêndoî.

Mângăiată se duse acasă, și întrebându-o Petru că unde a fost, ea răspuse :

— Am fost în grădină după porci, dar porcii au apucat la fugă și așa am întârziat atâta.

Diminéța, până a nu se face Țiuă, veni poruncă dela „Domni“ să mérgă la lucru, că era și atunci iobăgie. Fiind-că Petru avu alte lucruri pe acasă, se duse nevasta lui la „Domni“, și se puse în rënd cu alți lucrători, carea pe toți îi întrecea, atât în istețime, cât și după buneta lucrului.

Domnul, altcum „Spăhiă“ (Spăhie=Grundherr= domn de pământ-mare posessor de moșii), neîncetat se uitase la nevasta lui Petru, care îi căduse la inimă, și-și puse în gând că orîși-cum să pîrdă pe Petru, iar nevasta apoi să-o ia el.

Séra, când fu gata lucrul, „Domnul“ dîse:

— Nevasta lui Petru să vină încóce!

— Poruncesce „Măria Ta“, aci sunt, — rîspunse ea.

— Spune-î lui Petru, că mîne dimineța să fie aici în curte, ai înțeles orî ba!

— Înțeles și-î voi spune.

Cînd fu cealaltă dî pe la prînz, Petru era în curte.

— Sciî, Petre, pentru-ce te-am chemat? — îl întrebă „Domnul.“

— Sciû, decă-mî vei spune, — rîspunse Petru.

— Ascultă dar! Veđi colo înaintea șurii mele două stogurî mari de grâu?

— Vêd Măria Ta.

— Până dimineța tot să fie îmblătît, fără ca să stricî stogurile; grăul să fie tot grămadă în șură, și tot din grăul acela pe mîne la prînz să mănânc pită; mai înțeles mîi?

— Te-am înțeles, dar e cu neputința să și fac aceea-ce-mî poruncescî.

— Cu putința orî cu neputința, asta e tréba ta; decă vei împlini bine de bine, decă nu, capul nu-ți va sta unde-ți stă acum, ci sub picioarele mele. Acum cară-te!

Petru eși, și plângînd veni până acasă, unde se trânti supêrat pe un pat. Nevastă-sa, vîdîndu-l supêrat, veni la el și-l întrebă.

— Ce ți-a dîs „Domnul“?

Atuncî tot plângînd spuse:

— Iacă, rămâi fără mine.

— Cum? — îl întrebă de nouă îngrijetă.

Iacă cum și iacă cum; și-î spuse tot ce a vorbit cu „Domnul“.

— Nu te teme de nimic Petre, îi dîse ea,—hai să mâncăm și să bem, căci te scapă tata de acolo. Să puseră la mâncare și băutura până s'era.

Atunci plecă Petru la socru-s'eu.

— Ce-î Petre? — îl întrebă acela vedîndu-l.

— E rău tată, — răspuse Petru sup'erat.

— Dór' nu-ți-e pe plac nevasta?

— Ba! aș p'cătui de mórte, decă o aș învinui numai cât e negru sub unghie, sunt fórte mulțămít cu ea, ba sunt cel mai fericít între ceilalți ómenî, dar' alt n'caz m' m'ncă.

— Sunteți s'raci?

— Ba nu, suntem fórte mulțămíti cu cele ce ne-a dat D-đeu, numai s'netate mai cerem; lucr'nd cu m'nil' n'stre, nu ni s' dedă la averea nim'nuî, fie cât de mare.

— Spune-m' dar iute, ce-ți este de ești sup'erat?

— Am dat de un mare n'caz. „Domnul“ nostru ne-a chemat erî la lucru, iar eú, av'nd alte cele pe acasă, m' am trimes nevasta, care c'nd a venit s'era dela lucru, m' a adus poruncă ca s' m' duc eú ađi dimin'ță acolo.

— Și nu te-ai dus?

— Ba m' am dus, tată, și mi-a poruncit, c' p'na m'ne dimin'ță, stogurile lui cele mari de gr'au s' le ímbl'atesc, f'ar c' s' sparg stogurile, gr'aul s' l' f'ac gr'amadă ín șură, iar din el tot la nópte s' í și coc p'ne s' m'nc'nce dimin'ță. Decă i-am spus, c' nu-í voi putea ímplini porunca, m' a r'spuns, c' aceea e tr'eba mea, numai decă nu voi face ce m' a poruncit, nu-m' va sta capul unde-m' stă acum, ci sub picíórele lui.

— Numai at'ata?

— Numai.

— Pentru aceea ești tu sup'erat?

— Cum s' nu fiú sup'erat, căci 'm' e fric' s' nu pot ímplini porunca, și atunci nevasta mea r'-

mâne fără mine. Pentru aceea am venit să te rog să mă ajuți, cum mă vei ajuta, să scap de pacostea acésta, care chiar din senin veni preste capul meu.

— Voi cerca să ved.

— Da, fi bun, tată, scóte-mă, aibí milă de mine.

— Nu te teme nimic, că te scote eú; până atunci haid să gustăm ceva de cină.

Să puseră amêndoí la cină, mâncară, beură, și-și petrecură „domnesce.“

Când fură gata cu cina, Vizor eși afară și pocni cu un biciú de foc în patru laturí ale lumii, la care atâția smeí veniră câtă frunză și iarbă. Tot veniaú și nu mai încetau. Intr'un târđiú Vizor, craiul șerpilor, díse:

— Unde sunt ceialaltí?

— Vin toți pe rând.

— Vedeți pe omul acesta?

— Vedem. Cluj / Central University Library Cluj

— Să mergeți cu el unde vă va duce; acolo să vă faceți toți șóreci, și să scóteți tóte bóbele de grâu din stogurile, care vi le va arêta el, să le faceți grămadă în șură, o parte din el să-l măcinați, să-l cerneți și să-l faceți pâne. Până s'a zări de diuă tot să fie gata, căci de nu, capul nu vă stă unde-í acum, ci sub picioarele mele. Ați auđit?

— Auđit, drag stăpânul nostru.

— Mergeți și faceți ce v'am díș.

Merseră cu toții la stogurile „Domnului“, să făcură toți șóreci, dar' atâția șóreci erau, încât din doué stogurí mari, abia s'a ajuns la fiecare câte o bóbbă de grâu. Făcură un mare vrav de grâu în șură, unií aú măcinat, aú cernut și copt, așa că după međul nopței pânea a fost gata, când le-a spus Petru smeilor să mérgă acasă.

Diminéța, când răsări sórele, Petru se duse, „în sus“ cu pânea cóptă.

Plin de bucurie, cum era, fiind-că „Domnul“ nu

s'a mai fost sculat încă, l-a sculat el, i-a dat pânea și i-a arătat vravul de grâu în șură și stogurile nesperte.

— Bine, Petre, — îi răspunse „Domnul“ — ești copil harnic, pentru aceea ești vrednic de 6re-ceva. În strigă servitorii mei să vină.

Petru îi chemă și veni ră vre-o 6ece servitori, nesciind ce poruncă nouă au să capete.

— Petru acesta e om vrednic, — încep „Domnul“.

— E vrednic, Măria Ta, căci am vădut ce-a lucrat.

— Ascultați! e om vrednic și pentru lucrul ce-a făcut astă-n6pte, să-i dați dou6-deci și cinc6 de nuele. Eată aici, să v6d!

Mirați de asta strașnică poruncă, nu sciaă ce să facă, ci se uitaă unul la altul. Mai tare se mira în să Petru, căci el avea să primescă aceea r6splată.

V6d6nd servitorii, că „Domnul“ nu-și schimbă gândul, n'avură ce face, ci puseră pe laviță pe Petru, iar unu cu o nuea, de care era plină curtea, îi dete lui Petru dou6-deci și cinc6.

— Aceste fură bune pe nimica, — gândi Petru sculându-se de pe laviță.

— Acum voi cărați-v6 afară la lucru vostru! — 6ise „Domnul“ cătră servitori.

După-ce plecară servitorii, „Domnul“ 6ise cătră Petru:

— Petre, aș mai av6 un pic de lucru cu tine.

— Poruncesce, Măria Ta.

— Aș mai av6 lipsă să-m6 mai ajuți la un lucru.

— Bucuros, Măria Ta; eă slugă plecată voi ajuta cât voi put6.

— Veți tu codrul acela? — 6ise ar6tându-i o pădure mare.

— V6d, Măria Ta.

— Până mâne dimin6ță acel codru să fie tăiat, lemnele puse t6te grămadă, răd6cinile sc6se, păm6ntul să fie arat, plantat cu vița de vie, dar' așa că mâne dimin6ță, să-m6 aduc6 struguri pe un tăier să mănânc, — m'ăi înțeles?

— Înțeles, Măria Ta, numai mî-e frică că nu voi putea îndeplini ce-mî poruncescî în așa timp?

— A ceea e tréba ta, însă decă vei împlini până mâne diminéță, bine de bine, decă nu capul nu-ți va sta unde-ți stă acum, ci sub picioarele mele. Aî auđit?

— Auđit, Măria Ta.

— Acum cară-te.

Eșind afară se gîndi la porunca, pe care o căpétase, și-o află mai grea de împlinit. Să gîndi și la aceea, că óre socrul-séu mai vrea sau mai póte să-î ajute. Apoi îi mai veni în minteși răsplata cea „dréptă,” ce-o primi pentru împlinirea poruncei de erî.

Supérat până la inimă merse acasă, dar' nu sciú cum merse, nu véđu cu cine se întâlni, ci ajungénd acasă, se puse pe un plâns cu amar.

Muierea îi era la apă cu rufele, când veni véđendu-l supérat, se duse la el și-l întrebă.

— Ce ți-e dragă, de ești supérat iară?

— Oh! lasă-mé, căci acum chiar rêmâi fără mine.

— Cum? póte n'a putut tata să-ți ajute? — îl întrebă îngrijată.

— Ba mî-a ajutat, numai én ascultă ce poruncă mî-a dat. Și îi spuse adecă cum a umblat pe la tatăl-séu, cum a împlinit porunca, ce răsplată „dréptă” a primit și ce poruncă nouă i-a mai dat. Precum véd eú, acela cu orîși-ce modru vrea să-mî pună capul, — încheiă Petru plin de amărăciune.

— Nu fii supérat, Petre dragă, că tata și de acolo te scóte; apoi cu ce te răsplătesce, dór este D-đeú în cer, ca să i-o răsplătéscă lui. Haid să mâncăm și să bem, până în desérá, când iar vei merge la tata, să te scótă din primejdie și din nēcáz, cum te-a scos și ađi.

Mâncară, béură și-și petrecură cum își petrece omul, când se simte scuturat de vr'un nēcáz.

Când se înmurgi, plecă la socrul-séu.

— Bună séra tată! — ąise întrând în casă.

— Să ai noroc, dar' cum de vii așa de târziu, par'-că iar ești supărat? cum nu i-a plăcut la „Domnul“ teă cum ai împlinit porunca?

— Ba a fost îndestulit, mi-a și plătit bine lucrul.

— Cu ce?

— Cu douăzeci și cincî de nuele.

— Prea bine, se vede că e om foarte darnic.

Pentru aceste ești supărat?

— Ba pentru asta nu sunt supărat. Asta a fost și-a trecut; dar' acum mi-a dat alta de cap.

— Care?

— Mi-a dat o poruncă de împlinit. Mi-a spus, că codrul cela până dimineță să fie tăiat, lemnele aședate grămadă, rădăcinile scóse, pământul arat, sădit cu viță de vie, dar' așa că pe mâine dimineță să-i duc struguri pe tăier. Când i-am spus, că acesta poruncă e mai grea de împlinit, ca cea de erî, mi-a răspuns, că asta nu e tréba lui, numai eu să știu, că decă o voi împlini, bine de bine, decă nu, numai va sta capul unde-mi stă acum, ci sub picioarele lui. Pentru aceea am venit și ađi să mă rog de D-ta, fi bun și mă scóte și din necazul acesta, precum m'ai scos din cel de erî.

— Nu te teme nimic dragul tatiî, că te scot; până atunci haid să bem, apoi să gustăm ceva de cină.

Să puseră amêndoî la cină, bătură și mâncară cum se cade.

Când gătară cu cina, Vizor eși afară și pocni cu un biciu de foc în patru părți ale lumii; atâți smeî veniră, încât nu i-ar fi putut nimeni cuprinde cu ochii; erau mai mulți ca în séra trecută.

— Aici sunteți toți? — întrebă craiul șerpilor.

— Ba chiar toți nu, dar' vin și ceilalți pe rënd.

— Vedeți iar pe omul acesta?

— Vedem.

— Să mergeți cu el unde vă va duce, iar codrul, pe care vi-l va arêta, să-l tăieți, lemnele să le tă-

iați, să le așezați grămadă, rădăcinile să le scoteți, pământul să-l arați și să-l plantați cu viță de unde ve-ți afla mai bună. Aveți de grije însă, ca pe mâine dimineta strugurii să fie copti, să se pota folosi omul acesta de ei. Ați audit și m'ați înțeles?

— Audit și înțeles, drag stăpânul nostru.

Ca din pământ scoseră unii săpăie, alții feres-trae, și toate uneltele de cari aveau lipsă, și plecară cătră codrul arătat de Petru. Ajungând acolo, unii s'aũ pus la tăiat de lemne, alții la grămădit, alții la scos de rădăcini, alții la săpat, alții s'aũ dus după viță de vie, și ei știu, de unde aũ adus atâta, atâta cât aũ plantat tot codrul; după aceea s'aũ pus cu toți a sufla peste struguri, așa că după ce trecu de meul nopței, strugurii, erau copti, apoi toți s'aũ dus la ale lor.

Când se făcu de ziua, Petru culese pe un tăier struguri și plecă cu ei la „Domnul“, pe care fiind-că dormia, iară l-a sculat din somn, însă nici acum nu fu mai norocos decât mai 'nainte, căci drept răsplăta acum căpeta, nu douăzeci și cinci, ci de două ori atâta, adică cincideci de nuele îndesate.

Ca o slugă plecată le suferi și pe aceste, cu toate că e cam greu a suferi atâtea deodată. Așa e însă Românul; el suferă până pôte; mai bine suferă el, decât să-și părădă chibzuéla, căci vai atunci de acela care face ca Românul să-și iésă din sãrite. Acesta o simția Petru și ca om chipzuit se mai lăsă de astă-dată.

După-ce se petrecură aceste, „Domnul“ dișe:

— Încă o poruncă mai am să-ți dau ca să-o implinesci, Petre!

— Tatăl meu a murit, când eram de deca ani, eũ acum sunt de șeptedeci și opt de ani, așa dară de atunci sunt șéideci și opt de ani! L-am înmormântat cu o corónă de aur și alte petri scumpe pe cap; acum am căutat în mormânt după aceea co-

rónă, dar' n'am aflat'o, de bună sémă o a fi dus în cealaltă lume cu suflet cu tot, însă acea corónă este fôrte scumpă, decî mî-ar trebui mie ca să nu sê stîngă pe nimic. Să te duci tu după ea și să mî-o aduci iar la mîna mea.

— Apoi cum voi putea eũ să mă duc pe cealaltă lume cu trupul? — întrebă Petru, — pe unde să mă duc, încătrău să plec, și de unde îl voi putea cunosce pe tata Măriei Tale, ca să cer coróna? Sê vede că Măria Ta, ți-ai pus de gînd să mă perđi cu ori-ce preț, — continuă Petru perđendu-și răbdarea.

— Eũ te țin pe tine pe lume! — sê răsti „Domnul“ spre el, — din binele meũ mînci și béi, din mila mea ești pe pămênt, din buna mea trăsesci, așadară unde te mîn, de te-aș mîna în al noueđeci și nouălea cer, tu trebuie să te duci, ori mai multe nu-s. Iată-ți spun! decă nu-mi aduci coróna în restimp de doueđeci și patru de ciasuri, capul nu-ți va sta unde-ți stă acum, ci sub picioarele mele, fără corónă să nu te vêd în ținuturile mele, căci atunci e vai de tine, m'ai înțeles?

Petru iar tăcu.

— Cară-te, gozul pămêntului ce ești, și te ține de ce ți-am đis.

Abia sê putu trage până acasă de necaz, căci scia el bine acum, că din asta nu va mai putea nici socru-sêu să-l scótă. Când ajunse acasă sê lă-să supêrat, și'ncepu a plînge, dar' așa plîngea, mai rêu ca un copil de un an, încât își era mai mare mila de el. Plîngea și-și smulgea pêrul de pe cap. Nevastă-sa era în vecinî cu sócră-sa cu tot, urđia pânză, și când auđi plînsul și vaietul acasă, gîndi, că cine scie ce sê va fi întêmpat; decî alérgă în grabă mare să vêdă ce e? Întrînd în casă, cum o vêdu Petru sê ridică de pe scaun, o îmbrățișă de după cap, și astfel începu a plînge.

Nevastă-sa temêndu-sê de altceva, începu și ea

a plânge, și plânseră amândoi un timp bunișor, în urmă îl întrebă :

— Ce te-a ajuns, dragă Petre? spune-mi să știu că mi-să rupe inima.

— Rău dragă, de tot rău, ba mai rău decât așa nu poate să fie.

— Și eu văd că e rău, căci când plângi, bine nu poate fi, dar' spune-mi iute ce e?

— Acum chiar rămâni de mine — dragă nevasta mea..... Mai mult nu putu dice, căci se înecă de un plâns amar.

— Mai prinde, Petre dragă și vorbește, dar decă n'a fi așa de rău, cum îți închipuiești tu, și cum ți-ai închipuit și mai 'nainte.

— Mi-a dat „Domnul“ o poruncă, duse el, care văd bine, că n'o pot împlini, iar decă n'o pot împlini, capul nu-mi va sta unde-mi stă acum, ci sub picioarele lui, său să mă pustiesc de prin ținuturile acestea, căci atunci e vai de mine.

— Ce poruncă ți-a dat, de ți-se pare așa grea de împlinit?

— Mi-a poruncit să aduc din cealaltă lume coróna tatălui său, care a murit acum șesedeci și opt de ani. Cum pot eu să mă duc în cealaltă lume? și cum voi putea cunósce pe tatăl lui, ca să-i cer coróna? Apoi cine scie are ori ba coróna, și decă are, voi-va să mi-o dé?

— Asta-i totă porunca?

— Asta, și-i destulă pentru un om ca mine.

Nu te teme Petre, că tata cum te-a scos din cele două necazuri de mai 'nainte, și din acesta te va scóte.

— Putea-mă-va óre?

— Cum să nu te pótă! Hai să mâncăm, să bem și să ne petrecem până în deséră; atunci te vei duce iar la tata să-l rogí să te ajute.

Bine. Să puseră și-și petrecură până înmurgii

bine, atunci Petru se sculă, plecă și se duse la so-
crul său Vizor, craiul șerpilor.

— Bună séra, tată — disse Petru întrând.

— Bună să-ți fie inima. Bine că veniși. În
ședii aci pe scaun. Ce-ți mai face nevasta? Pentru
ce n'a venit și ea?

— Ea face bine că-î sănătósă. N'a putut veni,
căci și eă am venit într'o trebă mare.

E rău.....

— Cum? Iar e rău? Nu i-a plăcut la „Dom-
nu-teu“ cum ai împlinit porunca ce ți-a dat-o?

— Ba i-a plăcut. A trebuit să-î placă, căci a
fost bine de tot; dar' eă nu știu ce are cu mine?
Acela vrea, că orî-și-cum să-mi vedă capul tăiat și
pus sub picioarele lui. În loc să-mi dea pace, că i-am
fost așa slugarnic, acum mă-a dat cincideci de nuele.

— Și tu și astea le-ai ținut?

— Ce aveam să fac? Le-am răbdat, că dóră n'o
să mă prind cu el.

— Asta e răul de care vorbiși înainte.

— Ba asta nu-î. Altu-î mai mare. Mi'a dat o
altă poruncă de împlinit, care deă numai așa o pot
împlini, decă vei face bine să-mi ajuți și acum. Decî
te rog, fii bun, stă-mi și acum întru ajutor.

— Ce poruncă ți-a dat?

— Mi-a poruncit să-î aduc din cealaltă lume
coróna tătâne-său, care a murit acum șesedece și
opt de ani, căci dacă nu, capul nu-mi va sta unde-
mî stă acum, ci sub picioarele lui; orî să nu mă mai
vedă, că va fi rău de mine.

— Și decă o vei aduce?

— Atunci nu va fi nimic, orî că-mi va da o
sută de nuele, după rëndul început, decă mă voi
lăsa, ceea-cenu cred, căci mă voi opinti să le arăt eă
pe cine chinuesce el în harul Domnului, apoi orî
scap, orî fac o vrajbă și îngălmăcélă, de se miră
tótă lumea de el.

— Te ajut eu, Petre, te ajut să scapi și-acum cu porunca „Domnu-tău“ și nu te voi mai lăsa să te bată slujitorii lui și să te facă de rușine, căci ori-și-cum ești copilul meu, și-mi ești drag. Haida să ne punem să gustăm ceva de cină.

Să puseră la masă și gustară, dar'gustară bine, căci se săturară de mâncare și de băutură, adecă își petrecură cum își petrec ómenii, când sunt în voie bună, sau când scapă din necazuri.

Dupe cină, luă Vizor, craiul șerpilor un căpștru și un vătrar, le dete lui Petru și dișe:

— Na-le, Petre aceste, du-te cu ele la stava mea de cai, pe unde-ai trecut tu întâia óră, când ai venit la mine, caută calul care e mai slab, dar' ai grijă bine, că numai unul e bun de ce-ți trebuie; arată-í căpștrul, căci singur va veni la tine. Aruncă-í căpștrul în cap și-l prinde cu acesta, pe care ți-l dau eu și te sue pe spatele lui. Să lași după el unde te va duce, căci el știe calea, apoi când va ajunge la o grópă, va sta, atunci tu să te coborí de pe el, și să-l lovesci cu vătrarul acesta în frunte, căci el se va face un stan de pétră. După aceea întri în grópă, și mergând puținel, te vei afla în cealaltă lume; ai grije însă, să nu uiți nimic din ce-í vedea, căci tatăl „Domnu-tău“ pe care ți-l va arăta óre-cineva de pe acolo, te va întreba de tot ce-ai vădut, altmintrelea acelea îți vor fi de folos în vieță. Decă-ți va da coróna, vei eși iar afară pe calea cunoscută, și ajungând la cal, îl vei lovi iar cu vătrarul în frunte, de care va învia, te vei sui pe el și-apoi te vei abate pe la mine. M'ai înțeles?

— Înțeles.

— Dar să nu uiți ce ți-am spus!

— Nu voi uita.

— Acum du-te.

Așa și făcu.

Luă căpștrul, se duse la stava de cai și încă-

lecă pe cal, care era mai slab decât toți caii din aceea stavă. Calul și plecă cu el și ajunse la o grăpă. Acolo se scobori de pe cal, îl lovi cu vătrarul în frunte, de care lovitură într'o clipită se prefăcu într'un stan de pétră, iar el se scobori în grăpă și intră în cealaltă lume. Griji însă bine de sfatul dat de socru-său, ca să nu uite nimic din ceea ce va vedea.

Adecă ce vėdu?

Tot lucruri, de care mult se minună.

Mai întâi trecu pe lângă un om acoperit cu nouădecî și nouă de țoluri, tóte nouă nouțe, și totuși muria de frig.

Mergēnd mai departe, vėdu un om acoperit cu un țol de tot rupt și subțire, iar pe el ploua cu zăpadă și totuși îi era cald.

Trecēnd pe lângă aceștia, nu departe vede un alt om, aședat cu spatele pe pământ, pe care doi servitori cu un sucitor îl îndopau cu mîncarea, ca pe o găscă, și totuși se văeta, că e flămēnd.

În alt loc vėdu un om slab de tot ca o lespede, și mânjit cu smólă, pe care alții doi servitori îl jupuiau și iar îi trăgeau pelea pe el.

Mergēnd mai înainte, vėdu un om cufundat într'un lac până la grumađi, pe care, când se încerca să iasă, îl lovia un berbece cu capul în frunte, încât iar cădea în lac.

Trecēnd de aci, vėdu un bolnav, zăcēnd în pat și tot strigānd după ajutor, dar' nu venia nimeni.

Mai încolo vėdu un om spānzurat de limbă.

În alt loc vėdu un om legat de mîni și de picioare și la mîni trăgeau câte doi boi, acum într'o parte, acum într'altă.

Nu departe dela acesta îi veni înainte un păzitor, care îl întrebă :

— Ce cauți pe aici, pământénule?

— Caut pe Măria Sa, Domnul cel bētrân, din satul nostru.

— Ce ai cu el?

— M'a trimes Măria Sa, Domnul cel tânăr, să-î aduc coróna.

— Te du pe aici încolo, căci tocmai acum bea apă dintr'un isvor, veđi-l colo?

— Vėd.

Sė duse Petru, și când fu înaintea lui, îi sărută mânia și-î spuse din ce pricină a venit.

— I-o daŭ dar' — ȑise — și-așa numai asta am adus'o dela el, i-o daŭ ca să mă limpeȑesc și de asta.

ȑicėnd aceste, luă coróna de pe cap și-o puse în mâniale lui Petru.

Apoi iar ȑise:

— Acum spune-mi, Petre, ce-ai vėȑut aici în lumea noastră?

— O, Măria Ta, că multe am vėȑut.

— Ce?

— Ântâi am vėȑut un om acoperit cu nouėȑeci și nouė de țoluri, tóte nouė de nouȑe și totuși îngheța de frig.

— Sciï, Petre, ce însemnėză acėsta?

— Ba nu sciũ.

— Ascultă dar' să-ți spun. Fiecare om până trăesce pe pământul vostru pėcătuesce, iar când pėcătuesce, calcă legea lui D-ȑeș. Pėcatul póte fi mai ușor saș mai greș, după-cum e și fapta. D-ȑeș nu lasă nici un pėcat nepedepsit, numai atunci, când omul cunoscėndu-și greșala sa, să'ntórcce cu inimă curată. Apoi unele pėcate sunt mari, pentru-că le vedem și noi mari. Dar' mai sunt unele pėcate, cari nouė nu ni sė par mari și tot sunt mari, Omul acela, pe care l-ai vėȑut întâia óră, pentru aceea tremură de frig sub nouėȑeci și nouė de țoluri, tóte nouė de nouȑe, căci el, când a fost pė pământ, nu le-a dat nici un vestmînt sėracilor de pomană. El n'a făcut ceea ce a trebuit să facă și pentru aceea sė pedepsesce. Asta nu sė vede așa pėcat mare dar'

totuși e mare. Altul iar face ceea-ce nu trebuie să facă; ăsta iar e mare păcat.

— Ce-ai mai vădut?

— Am vădut un om acoperit cu un țol de tot subțire și rupt, și totuși asuda de cald.

— Veți, Petre, acela le-a făcut sêracilor vestminte de pomană.

— Ce-ai mai vădut?

— Am vădut un om cu spatele la pământ, pe care îl îndopaui alți doi ômenii cu sucitorul, și totuși striga, că móre de fôme.

— Veți, Petre, așa se pedepsesc ômenii cei lacomii la mâncări și bături.

— Ce-ai mai vădut?

— Într'un loc am vădut un om de tot slab ca și-o lespede, și mânjit peste tot trupul cu smólă, pe care tot îl jupuiaui și iar trăgeaui pelea pe el. Asta ce va să însemneze?

— Veți, Petre, nu înțelegi ce însemneză, cu tôte că e ușor de înțeles. Asta e pedepsa ômenilor doritori de plăceri, trupesci. Trupul e slab că și l'a slăbit el, e negru pentru că l'a înegrit sufletul, pe care l'a fost mânjit el cu atâtea spurcăciuni, iar pre lângă aceea mai capetă ca pedepsă aceea ce ai vădut.

— Ce-ai mai vădut?

— Am vădut un om cufundat într'un lac, pe care, când să-ncerca să iasă, îl lovia un berbec în frunte încât iar cădea în lac.

— Omul, acela Petre, cât a trăit, a tot înșelat, și-acum veți cu cesă pedepsesce?

— Ce-ai mai vădut?

— Am vădut un om bolnav zăcând într'un pat tot strigând după ajutor, dar' nu venia nimeni.

— Veți, Petre, omul acela nu și-a cinstit părinții.

— Ce-ai mai vădut?

— Am vădut un om spânzurat de limbă.

— Veđi, Petre, acela a înjurat pe D-đeu și pe alți ómeni, iar acum se pedepsește după cum i-sé cuvine.

— Ce-ai mai véđut?

— Am véđut într'un loc un om legat de mâni și de picióre cu un lanț mare și gros, iar de lanț la picióre și la mâni trăgeau câte o păreche de boi.

— Acela, Petre, pentru aceea se pedepsește așa, căci în lume a jurat pe strîmbătate.

— Dar' ce-ai mai véđut?

— N'am mai véđut nimic.

— N'ai mai véđut că nu te-ai dus mai încolo. Dar' să veđi altele, te-ai îngrozi, te grijesce dar', să nu ajungi și tu pe aici. Dar feciorul meu ce mai face?

— Face bine că-í sănėtos.

— Cum o mai duceți la olaltă?

— Rėu de tot, că m'a bătut de douė-orí pe nedreptul.

— Atunci e rėu de tot; mé tem că și el va ajunge pe aici pe unde-va. Te du Petre, du-í coróna și mai iartă și tu cât poți.

— Petru nu mai zăbovi mult, ci sé duse până la gaură, eși afară sé sui pe cal și-l lovi cu vătrarul în frunte, apoi într'o clipită ajunse la socrul-sėu Vizor, craiul șerpilor.

— Cum Petre, aducí coróna?

— O aduc și-ți mulțamesc de ajutor.

— Bucuros, Petre; acum du-te și i-o dá să nu-ți bage de vină.

— De dus i-o duc, numai sciú de bună-sémă, că acuma ímí dá o sută de nuele, dar' acum nu mé las.

— Bine că m-ai adus aminte; stăi să-ți dau o pușculiță cu apă, și când vor vrea să-ți facă ceva, stropesce-í cu apă și 'ndată sé vor face stėnuri de pétră.

— Plin de bucurie luă Petru pușculița; o băgă sub șerpar și plecă.

— Când ajunse Petru cu coróna acasă și-o dote „Domnului“, acela iar chemă toți servitorii și le porunci să-i dea lui Petru o sută de nuele. Atunci Petru scóse pușculița și-i stropi pe toți cu apă, încât într'o clipită toți cu „Domnul“ cu tot, s'aũ făcut sténuri de pétră.

— Védënd asta, Petru își aduse aminte aceea ce-a vèdut în cealaltă lume și se cutremură. Decí se duse iar la socru-sèũ, ca să-i dea ceva, ca să-i învie iarășì.

— Zărindu-l, socru-sèũ îi díse :

— Ce-ì Petre ?

— E rèũ, tată.

— Cum ?

— Mi-e fricã de pécat.

— Nu te teme, Petre; așa li s'a cuvenit lor; aceea le-a fost rèsplata. Du-te acasă ia-ți nevasta și pe mumă-ta și mergeti de locuiti în curtile „Domnului“-tèũ, și moștenesce tot ce-a avut el.

— S'a dus Petru si-asa a făcut.

— Ear acum, de nu va fi murit, nu-ì om bogat ca el pe lume.

Comunicată de N. Trimbițoniu înv. în Ulpia-Traiană (Grădisce).

Tămâia dracului.

Mulți ómenî și-aũ bătut capul că de ce-î ȃic tu-
tunului „tămâia dracului“ și, ȃecă-î tămâia dracului,
de ce-l folosesc ómenii, cari sã ȃic a fi alui D-ȃeũ.
Dar' nimeni nu ne scia spune nimic despre aceste
lucruri, pãnã-ce odatã învie un om din morȃi, apoi
acela ne spuse din fir în pãr, precum voiesc sã
vã spun și eu D-vóstrã. Cui i-sar pãrea, că nu mint
destul de bine, poftescã și minȃscã D-lui mãi bine,
orî de nu scie nici ca mine, lase-me s'o mint eu
ȃecã am început'o.

ȃice că odatã a murit un om, dar' murise de
tot, cum e data, și i-aũ aședat în salaș și-l gãtaũ
de a-l trimete pe cealaltã lume. Și-l priveghiarã o
ȃi și-o nópte, și iar o ȃi și iar o nópte, aȃecã-l pri-
veg iarã douẽ ȃile și douẽ nopti, iar a treia ȃi îi făcurã
grópa. Grópã afundã i-aũ făcut, că era gazdã omul,
afundã și largã, cât de-a dragu sã întri în ea. Dar'
mortul naibii ce sã gãndesce, ce nu sã gãndesce, că
sã trezesce pãnã ce nu-l îngropã, în ȃiua când era
sã-l îngrópe. Vẽȃend priveghitoriĩ scularea mortului
cu pãnza pe obraz, o tulirã care în cãtrãũ, și mortul
rẽmase singur singurel în casã. Nẽmurile și muierea
mortului s'aũ dus la preotul sã-ĩ vestescã despre în-
vierea mortului și sã-l róge sã vinã sã-ĩ cetescã ceva,
dórã va muri mãi bine.

Și sã ia popa meũ cu muierea mortului, își a-
prinde pipa, își ia ciaslovul și patrachirul subsuórã
și merg cãtrã casa mortului, merg ghivãnind (cum
ȃic bãnãȃeniĩ) aȃecã povestind (cum ȃicem noi). Când
intrã *Popa* în lãuntru cu *Pipa* aprinsã slobodẽnd fu-

murî ca un Turc, îl zăresce mortul și începe la el: „Afară satană, nu mă afuma cu tămâia dracului!”

Și popa se supără și eși dicând: „Ducu-mă duc, că între nebuni dóră n’oi sta, dar și tu vei merge acuși, că multe nu mai ai, n’ai mai înviat tu să trăiesci, ci să spuî o minciună, douë și să adormi somnul cel de veci!” Așa a dis popa când s’a dus.

Iar după-ce s’a dus popa, aũ întrebat ómenii pe cel înviat din morți, că de ce-a dis că popa îl afumă cu tămâia dracului!?

Iar el a răspuns.

— D’apoi cum să dic, că dóră tutunul nu e altceva, decât tămâia dracului!

— Cum să fie tămâia dracului? — dóră e buruénă ca tóte buruenile!

— Dacă sunteți proști și nu știți cum e tutunul tămâia dracului, iată vă spun eũ, dar băgați de sémănu mă îngăimăciți, lăsați-mă s’o mint cum se cade!

Apoi începu cel înviat din morți:

— Era odată un sihastru sfânt, cucernic și evlavios, tótă vieța ș’o petrecuse cetind în cărțile cele sfinte, în cóte și’ngenunchi. Mamonul supusese tótă lumea, dar’ de sihastrul acela nu s’a putut apropia, pe el nu l-a putut supune. Ținut-aũ drept aceea draciî sobor, cum ar puté supune și pe cucernicul părinte? Și-a eșit din sobor așa, că cel mai mișel dintre draci să fie îndatorat a seduce pe sfintul părinte. Și merge dracul cël mai isteț ată la mănăstirea sfintului părinte, și-acolo se dă peste cap și se face o fată frumósă și întră în lăuntru la călugăr:

— Bună séra, cinstite părinte!

— Bună séra, — dar’ ce vânturî te pórtă prin locurile aceste secrete?

— D’apoi, cinstite părinte am rătăcit și nu sciũ unde să merg peste nópte, fiî bun lasă-mă să mân la D-ta.

— Bucuros! — dice călugărul, și prinde a ceti mai departe în cărțile sale. Și cetesce și cetesce,

dar' așa dela inimă cetesce, de nici n'auđia cum se văieta fata și striga :

— Iartă-mă părinte, lasă-mă să merg, că în veci nu mă mai apropiu de D-ta. Dar' părintele era confundat în cetire și nu-ı auđia glasul. A tot cetit până în ȃori de ȃi, atunci s'a uitat înderēt peste umēr și a vȃduț o cióră bătēndu-sē cu mórtea; și iar a cetit până colo cătră prānȃ; atunci iar s'a uitat peste umēr înderēt și vȃdu că cióra murise. Decı o ia și-o aruncă intr'un copaciū din dosul mănăstirei, și cum o aruncă, — cum se opresce acolo.

Draciı așteptă o ȃi, douē, trei..... dar pace, ortacul lor nu se mai întorce. Atunci ȃise mamonul cel mai mare: „Spusu-v'am să nu vȃ prindeți voi în simbră cu călugērul acela? Acum să vȃd, care va merge să afle despre ortacul nostru cel mai istețși mai cutezător?“ Nimeni nu cuteza să mērgă în aretul mănăstirei, dar mamonul alege șepte drăculeți cu pinteni și le ȃice: „Să mergeți ațā la mănăstire și să vȃ scāpați ortacul de chinuri.“ Și s'aū pornit draciı toți șepte, firesce cam cu frica în spinare, dar' totuși s'aū dus de frică bucuros. Când se apropiară de mănăstire, le veni încă din depărtare miros de drac. Și căutară până aflară cióra în arbore, dar' nu cutezară să pună mână pe ea, deși era mai putredă. Penele îi căduseră și din ele crescuseră acolo, unde căduseră, nescari burueni cu frunze late ca palma și cu miros de drac. Și le adunară draciı și le puseră numele tutun, că așa fuse numele dracului, care se făcuse fată și din fată cióră, din penele căreia crescuse apoi buruiana aceea cu miros de drac.

Draciı se sfātuiră, cum să folosescă ei burēuna aceea, care e din fratele lor crescută? Decı se hotărira să o usce, apoi uscată să-o aprinȃ și fumul să-l bea mama dracului celui mort, a lui Tutun, era numită Pica; ea era fōrte supērată pentru feciorul ei și plāngea. Soborul drăcesc a hotărīt, că intru

cinstea acestei mame supărate, să se facă ulcica, în care se va arde tutunul. Așa aș făcut pipa, adecă luleaua. Apoi a poruncit, că dracii, cari vor ținea țeva pipe în gură, când vor fuma să dică tot: pî! pî! pî! adecă: Pică nu fii supărată!

Și tóte s'aș întemplat la fel; fiecare drac și-a făcut câte o pipă de lut, i-aș pus câte-o vergea de soc, și umplându-le de tutun și dându-le foc, începură a strînge din buze și-a face: pî! pî! pî! Iară Pica începu a-și perde jalea din ce în ce, până în urmă luă și ea o pipă dela un drăculeț, care avea două și pipă și dînsa, să-î trecă de necaz.

După-ce mîngăiară pe baba, ținură dracii alt sobor, ce să facă cu cióra cea din copaciú. Și soborul hotărî, că din ea să facă numai decăt un țigan. Și s'aș dus vre-o șapte, opt draci și-aș furat cióra din copaciú așa fără pene cum era, și-aș făcut din ea un țigan, acela cum și-a deschis ochii a strigat: „Măi, care mi-ați luat pipa?“ Și mult se bucurară dracii vîdînd, că țiganul n'are altă poftă mai mare. Acum sciți de ce țiganii sunt așa mari pipători? Și de ce le dic lor cióra! Dar ian tăceți că nu-î gata!

Ei, dar dracii numai cu atâta nu erau multă-miți, ci voiră, ca buruena ce e crescută chiar din sângele lor, să se lătescă în tótă lumea, să-o folosească toți ómenii, nu numai ei adecă dracii și țiganii. Acesta era însă un lucru greú, dar' în urma urmelor tot aș isbutit.

Era adecă pe vremile acelea un împărat fórte puternic și bogat, și el avea numai o fată. Fata aceea era fórte frumósă, dar' fiind pleșugă (pilegă), adecă cu capul gol ca o curcubetă, n'o puté vedé tatăl-séu în ochi. — Odată împăratul a făcut un ospet mare, la care a chemat pe toți craii și împărații vecini. Dar când s'a apropiat ziua ospetului celui mare, și-a chemat fata înainte și i-a dis :

„Ia-ți merinde și bani, câți vei putea duce în

spate și te du dela casa mea, dar' te du și dusă să fii, până vei avea păr pe cap, cum aū alte fete de vârsta ta. Fără păr pe cap să nu te mai vėd!" — Așa i-a poruncit tatăl-sėu, împėratul, iar fata început-a a plānge, a sė văieta, că ea nu-ı de vină, că și ea ar vrea să aibă păr, dar' dacā nu-ı cresce, ea nu-ı de vină. Împėratulnicı că vrea s-o asculte, ci ȑise: „Du-te, și fāră păr pe cap să nu îndrāsnescı cum-va a te mai înturna!"

Ce să facā biata fatā? S'a pus pe cale și du-te, du-te, tot înainte până i s'aū gātāt și merindeași baniı.

Atuncı a însărat lāngā un copaciū unde erau doi ómenı lāngā foc și pipāu de mergea colb; fata nu vėduse până atuncı pe nimenı pipānd, decı sė cam temea de ceı doi ómenı, dar' în urmāsē gāndi: totc'o mórte sunt datóre, și-așa merindea mi-am gātāt'o, baniı încă, acasă n'am ce căuta..... decı — merge ațā la foc.

— Bunā sėra, bade!

— Bunā să-ți fie inima drāguțā, — ȑise unul din ceı doi ómenı, apoi o pofți să ședā lāngā foc, vėdēnd-o ostenitā de cale. Și ședū fata și prinse a vorbi, le spuse cine e? a cui e? ce cautā? și cāt a umblat, fāră de-a'și afla lécul?

— Oh! — ȑise unul dintre ceı doi pipātorı, — bine că aı dat de noi, nu te teme, până diminėțā aı păr ca fetele cele mai frumoșe, apoi ne vei prinde și D-ta odatā bine în vreme de lipsā.

Și numai decāt ospėtarā ceı doi ómenı pe fata împėratului cu ce avurā, apoi o unserā cu nisceuleı de cap, și o culcarā să sė odihnėscā. Cānd sė trezi diminėțā, avea păr până în ghenunchı: galbin, des, móle și frumos de să mai fi avut încă doi ochı, ca să te uiți la el. Cānd îl vėdū fata mai că leșină de bucurie, dar' iarāși trase de sémā, și mulțami ómenilor frumos, apoi îi întrebā, că pentru binele acesta mare ce i-aū făcut ei, ce vor pofți? că uite, tatāl-sėu le va da orı-ce, că e împėrat puternic și bogat putred.

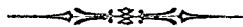
Dar' ómenii ceí doí aú rěspuns :

— Nu-ți cerem nimic, decât că buruéna asta, care se chiamă tutun, să-o ducí la voi acasă; îți dăm și o pipă, spune înălțatului împěrat să pipeze cu ea, să bage adecă în ea frunze de aceste de tutun și să pună pe ele foc și să tragă fumul íu gură, că este fórte folositor, ca să nu i-se gate buruéna asta nici odată și să aibă totdeuna ce fuma, iată îți dăm și sěmințe de tutun, sěmănă-le cum vei ajunge acasă, și dă la cine va cere din ele, că e o buruénă tare bună și vrem să se lățescă în tótă lumea, noi suntem doftóri și numai binele ómenilor îl voim; nimic nu cerem nici nu primim pentru lécurile și sfaturile nóstre.

Fata a luat frunzele și sěmēnța cea de tutun, le-a pus bine cu pipa la un loc și-a mers ată acasă. D-deú scie în câtă vreme a tot mers cătră casă, dar' de bună sěmă a ajuns curěnd, că ímergea cătră casă de sta să sbóre de bucurie că ea are pěrfrumos ca alte fete, ba încă maí frumos. La împěratul acasă încă nu se gătase ospětul; toți erau în voie bună. După-ce ínră fata ínlăuntru și vėdu împěratul, că ea are pěr, era să-și iasă din pele de bucurie. Ea le povesti tótă íntěmplarea, dărui tatălui-sěu pipa și frunzele cele de tutun și el prinse a fuma; și-í plăcu fumul cum era cam voios de vin, și dădu și celorlalți óspeți să fumeze, și la toți le plăcu, că toți erau serbedi de beutură. Ear fata le dete la toți sěmēnță, să-și sěmēne și eí pe acasă buruéna dracului, adecă tutun. Așa s'a prásit tutunul în lume, dragii meí, și el nu este altceva, decât tāmăia dracului, cu tóte aceste aadı il pipéză chiar și popii, că dóră vėdurėti cum veni și popa nostru maí înainte cu un pipoi cât un măturoiú!

Când a isprăvit vorbele aceste, a murit de tot omul nostru, și mort este până în díua de astădí.

Scrisă la Blaj, de la un student gimnasial, care era de pe Murėș și o aúdisse pe la eí pe acasă. —

Doftorul Toderăș.

Đice că a fost odată un om sêrac, și el avea trei feciori; pe cei doi mai mari nu sciũ cum i-aũ che-mat, dar' pe cel mai mic sciũ că-l chema Tóder și fiind-că era mai mic îi điceaũ Toderică și Toderăș. După ce-aũ crescut feciorii, de erau cât ómenii de mari; s'aũ învățat vênători; mai vênéză ađi, mai mâne, până într'atâta îndrăgesc vênatul de nu se mai puteaũ opri locului p'acasă, ci tot prin păduri erau cu pușca 'n spate. Odată i-aũ apucat nóptea într'o pă-dure. Decĩ s'aũ tras în lături din drum lângă un copaciũ mare, acolo și-aũ făcut foc, și s'aũ pus pe cină. După cină se sfátuiesc ei, că n'ar fi bine să dórmă toți trei deodată, ci numai doi din ei, iar unul să mérgă lângă drum să străjuiască ca să nu li se întâmples ceva, să vie cineva, veđi, să le ia armele orĩ dóră chiar să-ĩ omóre. Așa dară cei doi mai ti-neri se pun p'o dungă iar cel mai mare își umple pușca și merge lângă drum să păzescă. Și nu vede el nimica, până colo cătră međul noptii, atunci aude că se apropie într'acolo o căruță cu patru cai negri și cum era lună albă îi vedea apropiindu-se de el. — „Stai! cine ești?“ strigă feciorul, dar' din căruță nu-ĩ răspundea nime, nimic. Mai strigă și-a doua óră, dar' iar nu-ĩ răspunde nimeni, nimic. Atunci strigă feciorul a treia óră: „Stai, că de nu trag cocoșul!“ Și din căruță auzi un glas: „Nu trage cocoșul că pe de tine stai în loc.“ Și n'a tras cocoșul. Iar când a fost căruța pe de el s'a oprit în loc și-un om din căruță-ĩ dedu un corn și-ĩ đise: „N'a cornul acesta și când vei fi într'un nêcaz mare să suffi în el că vor eși verde de cătane

de va fi greu pământul de ei, iar când veți sufla în el pe celălalt capăt se vor face cătanele nevădute.“ — Și așa ómenii cei doi cu căruța s'aũ dus, după ce i dădură cornul, iar feciorul rămânând singur, suflă odată în corn să-ı vadă puterea, și se făcu verde de cătane în jur de dinsul, apoi suflă odată în capătul celălalt și iar se ascunseră cătanele. După-ce se făcu ziua merse la cei doi frați ai lui, cari dormiaũ încă. „Bună dimineța fraților, n'o da cum v'ați hodinit?“

— Bine frate, dar' tu dormit'aĩ vr'o lécăși ce-aĩ vedut?

— Dedormit n'am dormit, că omul dór nu de aceea se légăc'apădi, ca să se deasomnului, dar' n'am vedut nimic.

Acum și-aũ făcut feciorii foc, și-aũ fript nisce carne de iepure, aũ prândit și-aũ apucat calea prin cea pădure să scape undeva la largul, că nu mai aveaũ sare, ba și praful li se imputinase. Și umblă feciorii mei tótă ziua, fără să afle undeva capătul pădurei, iar când fu séră erau în locul de unde plecase dimineța. Ce să scie face? O să mai mâie o noapte acolo!

Își fac foc, își fac de cină, cinéză și iar se sfătuesc să mérégă unul să păzescă. Acum merge feciorul cel mai mijlociũ, și el cu pușca încercată și cu pipa aprinsă, ca să nu-l prindă somnu. Până cătră međul nopții nu vedu nici el nimica, deși era lună de pute-aĩ numera galbinĩ la ea, numai să fi avut, dar' la međul nopții aũ hurducături de căruța și îndată și vedu una cu patru cai negri.

— Holt! cine-ı?

Dar' nu-ı răspunde nime nici o vorbă.

Mai strigă odată holt, și iar nu-ı răspunde.

Când fu la a treia óră strigă: „Holt că de nu trag cocoșul!“

— Ba nu-l trage, îi dișe un om din căruța că stãm noi când vom fi pe de tine. Și n'aũ tras cocoșul pușcii, iar ómenii când fură cu căruța pe de el, stătură în loc și-ı dișeră: „N'a punga asta cu banĩ, și oricât veĩ cheltui din ea, tot nu se vor mai găta.“ Apoi s'aũ dus ómenii cu căruța, iar feciorul aũ cercat să

véda așa minúnată e punga aceea, după cum i-aú spus ómenii? decí luá un pumn bun de galbiní din ea și vèdu că ea tot plină rêmâne și i-aú părut bine.

După ce s'aú făcut diuá s'o dus și și-a tređit frații să gate ceva de prânz, că lui i era fóme, cum nu dormise tótă nóptea.

„No da ce-ai vèđut frate?“ îl întrebără cei doi.

— N'am vèđut nimic, numai sunt cam obosit cum n'am dormit tótă nóptea și mi-e fóme; haidați să ne facem ceva de prânz și să mai umblăm prin astă sècretă de pădure, dóră vom putea eși pe undeva din ea,

Așa aú și făcut, și-aú făcut foc, și-aú fript carne pe cărbuni, aú mâncat bine și-aú luat'o prin pădure, dór vor putea eși cum va la largul, dar' dece umbláu de aceea sè înfundáu mai tare; și când fu séră erau chiar la locul de unde plecase diminéța. Aci iar își făcură foc și de cină și după cină cei doi frați mai mari sè culcară, iar Toderică merse să-i păzescă, că-i venise rëndul. Și păzesc și el lângă drum duhânind până cătră međul noptii, dar' nu vede nimic. Atunci însă i sè pare că aude tropot de cai și durăitură de căruță. Ascultă mai bine, sè uită în aceea parte cu pușca gata, adecă venia o căruță cu patru cai negri.

Îndată ce-o zări strigă Toderăș: „Holt! cine e?“ Ear răspuns n'a căpëtat; a mai strigat odată, și iar nu i-a răspuns nime, nimic. Acum Toderăș vèđënd, că căruța sè tot apropie, a pus degetul pe cocoșul dela pușcă și-a strigat a treia óră: „Holt! stai locului că de nu trag cocoșul!“ Acum i-aú răspuns din trăsura: „Nu trage cocoșul că stăm când vom fi pe de tine.“ Și n'a tras Toderică cocoșul, iar când a fost căruța pe de el a stat în loc și-a vèđut că în căruță erau doi ómení, iară unul din acei doi ómení i-aú dat un clop (o pălărie) și i-aú đis: „Fiind că n'ai tras cu pușca în noi, iată-ți dăm ție clopul acesta, tu dacá li pune în cap, unde vei gândi, acolo vei fi și nimení nu te-a vedea, poți să te gân-

desci că ești la împăratul la masă, și-acolo vei fi numai decât, și vei mânca și vei bea cu el și cu mesenii lui și nime nu te-a vedea.“

Cei doi ómenii cu căruța s'aũ dus, iară Toderaș era voios de darul ce-a căpătat. Apoi Toderaș și-a pus clopul pe cap și a ȃis: „Să fiũ la împăratul la masă.“ Și ȃndată a fost acolo. La curtea împăratului era ospet mare, că venise pețitorii la fata împăratului. El s'a pus la masă, a mȃncat, a bėut, a auȃit ce vorbiaũ și-a vėdut pe toȃi, dar' pe el nime nu l'a vėdut. A vėdut cȃt e de frumósă fata împăratului și o a auȃit ȃicȃnd cȃ ea numai după acela s'a mȃrita, care o cȃștiga-o ȃn joc de cȃrȃi. El tóte le-a vėdut și auȃit dar n'a ȃis nimic, fȃrȃ după ce s'a sȃturat a ȃis: „Să fiũ la fraȃii mei ȃn pȃdure!“ Și acolo a fost numai decât. Era ȃiuă albă, cȃnd ajunse la ei, dar ei dormiaũ ȃncȃ, cȃ vėra-s noȃtile scurte. Deci i-aũ trezit, și ei l'aũ ȃntrebat: „No da ce-aĩ vėdut frate?“ Iar el ȃise: „N'am vėdut nimica, multam dómne.“

După aceea aũ mai umblat ei prin pȃdure cȃt aũ umblat și-aũ dat de-o potecȃ, care i-aũ scos din pȃdure, apoi aũ mers tot pe ea pȃnȃ aũ ajuns la un sat. Acolo fraȃii cei doi mai mari s'aũ ȃnsurat și s'aũ pus pe muncȃ, iar' Todericȃ a rėmas tot frȃșcȃũ (holtei). Pȃnȃ acum nici unul nu scia ce-aũ cȃpătat cei doi dela ómenii din cȃruȃ, dar' acum aũ spus fie-care ce-aũ cȃpătat. Fiecare sė mira de darul fraȃilor sėi; deci Todericȃ ȃice cȃtrȃ fratele cel mijlociũ: „Mė frate, tu ești ȃnsurat; eũ nu, uite am auȃit pȃnȃ a ȃis fata împăratului cȃ ea numai după acela s'a mȃrita, care i-a mirui (cȃștiga) baniĩ ȃn joc de cȃrȃi. Sȃ-mĩ ȃai tu punga ta și eũ sȃ-ȃi ȃau clopul meũ, cȃ baniĩ din punga ta sciũ cȃ nu-ĩ póte cȃștiga toȃi și de-o cȃștig eũ mė fac împėrat, iar pe voi, ca pe fraȃii mei vė fac ghinerariși (generalĩ).“

Și sė ȃnvoi fratele cel mijlociũ, dėdu punga lui Toderaș, iar Toderaș ȃi dȃdu clopul.

Acum s'ă duse Toderas' oblu în oraşul împ'ratului, îşi cumpără un rënd de haine ca feciorii cei de împ'eraţi şi merse a peţi la fata împ'ratului.

Acea dîse: „Ved că eşti om harnic, şi mi-ar fi drag de tine, dar eū mi-am pus în gând numai după acela să mă mărit, care mă v'a câştiga în cărţi.“ — Bine-î şi aşa dîse Toderas'.

Şi s'aū prins la joc de cărţi şi s'aū jucat trei dîle şi trei nopti, şi-aū câştigat fata împ'ratului trei buţi de galbină dela Toderică, dar' din punga lui tot nu s'ă mai gătaū galbinii. Acum nu mai puteaū de obosiţi. Decî, mirându-se fata împ'ratului de punga cea minunată alui Toderică din care tot scôte bani şi cum-î perdea, cum scotea alţii şi iarăşi alţii, dîse: „Scii ce, Toderică? Haî să ne lăsăm de joc; mie-mî e drag de tine şi după tine vreaū să mă mărit, de-acum încolo dară sunt mirésa ta.“ Şi s'aū lăsat de joc şi s'aū pus pe osp'et, aū mîncat aū b'et, şi Toderică fiind pirotit (trudit, obosit de nedormire) şi mai şi gustând din celea vinuri scumpe, s'a şumenit şi s'a culcat şi îndată a adormit ca mort.

Fata împ'ratului i-aū luat punga şi i-a pusalta în locul ei, iar decă s'a tređit Toderică a dîs fata: „Haî să ne mai jucăm în cărţi, dór veî fi mai norocos ca până acum.“ Şi s'aū jucat, dar' mintenî a perdut Toderică toţi banii, că numai avea punga cea f'ermecată, şi-apoi l'a dat fata pe uşă afară. Acum s'ă duse Toderică acasă la frate-s'eu cel mai mare şi-î spuse tótă înt'emplarea, apoi îl rugă să-î dea cornul cel cu cătanele să bată pe împ'ratul cu armeđi cu tot şi să-şi scótă punga.

Şi-î d'edu frate-s'eu cornul şi merse Toderică cu cornul în buzunar până ajunse la curţile împ'ratului, acolo suflă odată în corn şi eşiră cătanele câtă frunză şi érbă, începură bătaie gróznică asupra cătanelor împ'ratului şi asupra lui. Şi se sperie împ'ratul şi dîse cătră Toderică:

„Scii ce? Haî să ne împ'ecăm; adunătî cătanele şi haî că-ţi daū fata.“

Şi cređu bietul Toderas'. Suflă în celălalt cap'et a

cornului și îndată cătanele se făcură nevădute, iar împăratul și împărătesa, dar' cu deosebire fata împăratului chemară pe Toderăș înlăuntru și-l ospătară bine și-î spuseră că mintenași vor trimete după popă și-l va cununa cu fata împăratului. Acum credea Toderăș și mai tare că nu-l vor purta ziua cu lumină, decî se puse și mîncă și bîu bine, ba pôte bîu chiar mai mulțisor decum se cade să bé pețitorii și mirii. Și după ce se sumeni se culcă și dormi ca dus din lume. Cât ce-l vădură adormit, îi luară cornul și-î puseră alt corn în buzunar, ș'apoi îl deșteptară și-î spuseră că tot nu se pôte una ca aceea, să aibă el nevastă pe fata împăratului, decî să mîrgă de unde a venit. Și se mînie Toderăș și scose cornul din buzunar și suflă în corn, dar' — puté fluera a pagubă, că din corn nu-î eșiră cătane. Întristat și batjocorit cum era începe Toderăș a sê ruga de împăratul și de tótă casa lui că, decă nu-î daū fata, nu-î nici o supărare, dar' să nu-î țină cu puterea cornul și punga. Curtenii împăratului însă l'aū scos frumușel afară, apoi l'aū amuțat cu câni pănă l'aū scosși din oraș, nu numai din ogradă.

Supărat, cum era Toderică, tot merge făcînd planuri după planuri pănă se tredeșce iar în satul, unde ședea frate-său cel mijlociū, și se rugă să-î dea pălăria, dór' cu ajutorul ei va putea scóte punga și cornul, că uite așa și așa s'aū întemplat.

Și-î dă frate-său pălăria, și el și-o pune pe cap și strigă: „Hop! hop! să fiū la împăratul în curte, cu el și cu fata lui la masă!”

Și când aū gătat de ȃis vorbele acestea, atunci și era la împăratul după masă, pe toți îi vedé, dar' el nu era văȃut de nime. Mănâncă el acolo, bé bine, se ospăteză, dar' odată se face ca și cum și-ar scăpa pălăria și-atunci toți îl vîd, se minunéză cum a ajuns el acolo? când? pe unde? dar' cum își pune pălăria pe cap nu-l mai vede nimeni cum ședé chiar cu fata împăratului umăr cu umăr. După-ce se să-

tură bine, prinde pe fata împăratului în brațe—dar'nime nu-l vedé —fără ea striga tulvai să-olase, dar' el dişe : „hop! „Hop! să fiū cu fata împăratului colo în mijlocul dădurei ceea, unde ne perdurēm eū cu frații mei.“

Și îndată fu acolo el cu fata împăratului chiar într'o poiană mândră de se tot ședī la umbra ei. Acolo își luă Toderaș pălăria jos de pe cap, atunci fata împăratului nu mai era înfricată, vedea că-i el, Toderaș care de atâta amar de vreme-i trage nedejdea, decī se făcu ca și cum i-ar părea bine și dişe cătră el: „No vedī așa, nebunule, dintâiași dată a trebuit să mă furī tu, că mie tot drag mi-a fost de tine numai mamași tata nu mă lăsa să mă mărit după tine, dar' lasă numai, bine că am scăpat dinaintea lor, că mai bine vom trăi noi amēndoī aici în codri, că te-oī cumpēni eū să scoți din curțile tatiī și cornul și punga, apoi să faci și tu batjocură cu cei ce te batjocoriră.“ Și sērută pe Toderaș, și se drăgostiau și se jucaū la umbră ca doi copii rēsfățați, apoi se culcară și durmiră ei cum dórme bărbatul cu muierea și tot povestiră până scóse iară din minte pe Toderaș.

„Da hoț mai ești tu Toderaș! Bine ai mai pus tu trebile la cale de numai ne tređirăm aici!“

El îmbătat de dragoste se vēndu iară: „Da căzi demult te furam de era pălăria la mine, că decă pun pălăria pe cap—nime nu mă vede și cum dic hop! hop! să fiū unde gândesc! acolo mă affu, că pălăria asta așa putere are.

Acum îi era fetei de ajuns :

Decī se puse și-l mai drăgosti și-l mai sărută până vēdu că pe el îl fură somnul; atunci se făcu că dórme și ea apoi după-ce băgă de sémă că el a adormit, și-a pus pălăria lui pe cap și-a diș numai încet: „Hop! hop! să fiū la tata acasă!“

Și în minuta aceea ea a și ajuns acasă la împăratul, iar el a rēmas dormind dus.....

Când s'a trezit era singur cu capul gol.

Acum începu a desnădăjdui, nici nu mai gândia să mērgă acasă la frații lui, după-ce prăpădise și darurile lor și al lui.

Deci umblă ca buigat de cap prin cea pădure sēcrētă, ar fi voit să dea ceva bidiganie de el și să-l mănânce, cu atât mai vērtos că începu a-l prinde și fōmea și setea pre lāngă alte necazuri, dar' n'avea nimic, chiar nimic, numai ce era pe el și capul cel gol. Mergēnd el așa îngāndurat prin cea pădure dă de un mēr mare cu nisce mere roșii ca focul și ca pumnul de mări, să le mănānci și cu ochii. Cum era flāmēnd și însetoșat, se rēpede la ele și minteni mănāncă două, adecă cum le mănāncă, cum îi cresc două cōrne ca la boii cei ungureșci de mări și rēsucite.

— Asta-ī bună, ȃice el, numai bine mi se întēmplă, numai de cōrne sunt vrednic, să împung ca vitele, că daruri am avut eū, frumoșe daruri dela D-deū, dar' le-am prăpădit pentru fata împēratului; așa cap sēc! asta-ī fată de împērat!

Nu mai cuteză să mănānce mere, ci plecă de acolo rușinat.

Nu merse însă mult și dă de un pēr cu nisce pere mări și frumoșe, galbine roșcovane și mări ca ouēle celea de gāscă.

De flāmēnd, era flāmēnd; setea încă-l cocea, dar' sta pe gânduri: să mănānce din pere orī ba? Ce-a da D-deū aceea va fi ȃise el și luă o pēră și — cum o māncă, cum îi cădu un corn. Muțāmi lui D-deū și mai māncă una și-ī cădu și celālt corn.

Acum era iară voios și se gāndi puțin și se resgāndi și-apoi se duse la mēr și luă atâtea mere, cāte chipzui că v'a putea duce, apoi luă cāteva pere și merse să iēsă la largul de-a nimeri. Și-a nimerit ușor. Și cum a eșit din pădure a vēđut departe un oraș; acolo o să merg, ȃice el. Și se duce. Și cānd ajunge în oraș chiar eșiau ómenii din biserică. El se

pune și-și întinde o țir de șetruță cu merele cele scumpe și prind ómenii a se aduna în jurul lui ca la o comedie, că nime nu mai văduse așa mere frumóse. Prind a-l întreba că ce tere pe ele? Iar elle răspunse: „Pentru fiecare măr patru sute bune!!“ Toți ómenii se îngroziră de prețul acel mare, bani de o păreche de boi pentru un măr!

Curênd ajunse vestea și la curtea împăratului despre mândreța și scumpetea merelor și fata împăratului numai decât trimite o slujnică cu șesespredede sute bune să-ı aducă 4 mere, unul la împăratul, unul la împărătesa și două pe séma ei. Și mințenı veni slujnica cu patru mere și le dete fetei, iar fata dădu unul la tată-său, unul la mumă-sa și două și le opri ei și eși în casa sa. — Și mănca împăratul mărul, și când îl gătă de măncat îi crescú un corn în frunte ca la surilă; și mănca și împărătesa mărul ei și-ı crescú un corn cât al Joienei nóstre, iar fata, fiind mai lacomă, ca toți tinerii, îndată huzdopă (mănca lacom) amêndouë merele, și-ı crescú două drăguțe de córne, de gândeaı că dela un boi săsesc le-a împrumutat. Dar' ea nu scia că le are, și nicı mumă-sa nu scia că ea are un corn, nicı tatăl-séu. Când se adunară la amiédı sênfiorară: „Tată, dıce fata, D-ta aı un corn, uite că și mama are!“ „Tu aı două“ dıseră împăratul și împărătesa.

Numai atunci băgară de séma că ei aü córne.

Adunară doftorı peste doftorı, și cercară cu tóte lécurile din apotecı, dar' nu folosi nimic. Toderaș, după ce căpëtă sutișórele se duse la boltă și-și cumpără haine doftorescı, o pălărie cât mierța orașului, ocheları negri și umblă cracoș de picıóre, se făcu doftor în tálpi și merse ață la curtea împăratului.

„Ce cauți?“ îl întrebă un slujitor „și cine ești?“ „Eü ıs doftor și anume, care vindecă córnele dela ómenı, vin la înălțatul împărat să-ı arët dreptățile.“

— Chiar în bun loc nimerescı, îi dıse slujitorul, că și la înălțatul împărat i-a crescú un corn.

Și-l slobóde înlăuntru, iar Toderăș spune la împăratul lefteria lui.

„Bine că te-o adus D-đeū“, ȃice împăratul, „că uite ce-am pățit, din chiar senin mi-a crescut mie un corn și unull la împărătésa și douē córne la fată; de mine și de împărătésă calea ca valea! că suntem bătrâni, dar' biata fată nu și-a căpētat pețitorī, sērmana. De ne poți vindeca te umplem de bogăție.“

„Că vē pot.“ Și sē pune doftorul Toderică și sē face a unge cornul împăratului și scóte din buzunar o péră și dându-i-o împăratului ȃice: „Gustă din péra asta până te lecuiesc eū.“ Și tot îmbucă împăratul câte-o lécă din péra cea bună până o găță, atunci scutură doftorul Toderică de corn și odată îi rămâne în mână, iar împăratul rămâne ca și mai 'nainte până nu măncase mērul. Nu mai scia ce să facă de bucurie, îi dădu o pungă de bani și-l duse în chilia împărătesei și-o vindecă și pe ea, tocmai ca și pre împăratul și iar îi dădu o pungă de bani.

Acum îl duse în chilia fetei să-o vindece și pe ea. Dar Toderică ȃise:

„Dragii mei, la coconița e lucru cu mult mai greū, ca D-niaei are douē córne și sunt cu mult mai gróse. Fără, eū mē leg că și pe D-niaei o vindec, numai nu așa iute. Lăsați-mē numai pē mine aici și nu veniți până peste un cias, póte că va cam sbiera că o cam duré-o că a D-sale trebuie să le taiū mai întâi; dar' nu veniți înlăuntru ascultați-mē pe mine de vreți să fie fata iară cum a mai fost.“

„Că te-om asculta“, ȃice împăratul și împărătésa eșind din casa fetei.

Fata era voiósă vēđēnd ce doftor învēțat a ni merit la ei, care în scurtă vreme a vindecat de córne pe părinții ei și preste un cias o va vindeca și pre ea.

Toderică, doftorul acest luminat, porunci fetei de sē desbracă în pelea gólă, și ascultă fata. Apoi el scóse o funie din buzunar și o legă bine de grin-

dă și-apoi legă pe fata de córne și-o trase în sus de sta spânzurată în aer. Îi era greu bieteii fete, dar' trebui să rabde că o vindecă de córne. Dar' hoțul de doftor după ce-o legă bine, apucă un măcăuaș (bâticuță) și prinde a o încinge pe spate, pe picioré, pe unde apucă până o face tótă vërgi. Ea țipătia de gândeai că guta o lovia, dar' el nu înceta cu lécul, tótă eră meleștuită de bătaie. Atunci întră împëratul cu împëratésa în lăuntru și vëd chinul fetei.

— Dar ce faci D-le Doftor, D-ta ne-omorî fata!

— Ba nu, numai o lecuesc, unde-mi e cornul, punga și pălăria, care mi le-a luat cu încelușag fata asta? Scóteți-le afară că o las, dar' de undenu, și pe voi vëbat.—Deslégă-o și n'o mai bate că ți le dăm.

Și-o deslégă Toderică, iar ea nu mai așcepta nici un cuvënt, fără deșchise lada, îi dëdu punga, cornul și pălăria, numai să se vadă scăpată.

Toderică nici nu-și luă rëmas bun fără-și puse pălăria pe cap și dîse: „Hop! hop! să fiu la frații mei“, și într'o minută aũ fost acolo și le-aũ spus tótă pățania, din vremea doftoriei sale, cum v'am spus'o și eu D-vóstră.

Însuratu-s'o Toderică, orî rëmas'a tot holtei?—nu se scie, dar'aceea sciũ, căla fete de împërat altul n'a mai umblat a peți și — de n'a murit — și astă-dî trăiesce.

Auđită și scrisă în Rodna veche.

CUPRINSUL.

	Pagina
Crăiasa Zinelor	3
Cei doi copii cu përul de aur	22
Vizor, craiul șerpilor	41
Tămăia dracului	64
Doftorul Toderăș	70

POVEȘTI ARDELENESCI

culese din gura poporului

de

IOAN POPŪ-RETEGANUL.

Cinci părți à 80 pagine, format 8°.

Prețul fiecărei părți 25 cr.

(Să vinde fiecare parte și separat.)

Abecedar sau antăția carte de cetire pentru copiii și copilele din anul I. de școlă; întocmit de mai mulți prietini ai școlii, legat în piele cartonat	—20
Călătoria lui Stanley prin Africa centrală, povestită pentru tinerime. Trad. de A. Bârsean, prof.	—65
Dariu I. Elemente de Fizică pentru școlile populare. Cu mai multe figuri intercalate în text. Prețul leg.	—30
— Geografia patriei și Elemente de Geografia universală pentru școlile populare române. Cu 12 figuri intercalate în text împreună cu mapa Ungariei. Prețul legat 30 cr., broș.	—25
— Gramatica limbii românești, (Sintaxă — Etimologie — Fonetică — Stil) pentru școlile primare. Cursul I. (Anul 3-lea), leg.	—20
— Istoria patriei și Elemente din Istoria universală, tractată după metoda biografic în două cursuri concentrice pentru școlile populare române. Cu portretele mai multor regenti și bărbați aleși. Prețul legat 25 cr. broș.	—20
Ilasievici Ipol. prof. Curs metodic de Istoria naturală pentru școlile primare	—30
Popea I. Religiuina creștină, cuprindând învățături despre credința și faptele bune, pentru școlile primare. Edițiunea IV.	—20
Răsunetul, Culegere de cântece naționale pentru usul tinerimei de ambe-sexe. Edițiunea II. leg. 32 cr., broș.	—25

Carte de rugăciuni pentru Tinerime, de Un prietin al copiilor, frum. leg.	—12
Culegere de cântări bisericesti în folosul Tinerimei, de Un prietin al copiilor, frumos legată	—12
Epistole a Domnului nostru Isus Christos, frumos legată	—10
Visul Născătorei de Dumneșeu, împreună cu Rugăciunea către prea sfânta Născătore de Dumneșeu, frumos legat	—10

Istoria prea frumosului Arghir și a prea frumoșei Elena cea măestră și cu părul de aur	—15
Istoria minunatului Piticot de un cot cu barbă cu tot	—10
Mirăsa mormântului său logoditii fără voie. Novela. Trad. de N. C.	—15
Trei Muieri. Anecdota populară de Nicolae Trimbișoniu	—10

Biblioteca copiilor. Conține: Istoriore — Fabule — Poesii — Legende și Basme pentru copii. A apărut 30 numere à	—02
---	-----

Cărți române, maghiare, germâne, precum și: Note de musică, Material și Requisite de scris și de desemn se pot procura dela
Librăria N. I. CIURCU cu prețurile cele mai ieftine.

Catalogul de cărți și musică al Librăriei se trimite la cerere
gratis și franco.